

SZTUKA I KRYTYKA

ART AND CRITICISM

POLSKI INSTYTUT STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA
POLISH INSTITUTE OF WORLD ART STUDIES

nr 12 (75) grudzień

2018

SZTUKA I KRYTYKA / ART AND CRITICISM

Komunikat Zarządu

Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

2018, nr 12 (75) grudzień

Pod redakcją:

Jerzego Malinowskiego, Grażyny Raj i Marcina Teodorczyka (sekretarz)

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata /

Polish Institute of World Art Studies

Adres redakcji:

00-032 Warszawa, ul. Foksal 11 – 6; 601 31 36 91

biuro@world-art.pl, www.world-art.pl

Recenzenci: prof. dr hab. Waldemar Deluga i dr hab. Bogna Łakomska

Projekt okładki: Łukasz Aleksandrowicz

Copyright by Polish Institute of World Art Studies

ISSN 2544-9281

Miesięcznik oraz publikacje Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata

można nabyć w:

siedzibie Instytutu

oraz w

Wydawnictwie Tako, ul. Słowackiego 71/5, 87-100 Toruń

tako@tako.biz.pl, www.tako.biz.pl

Spis treści:

Projekt

DIGITISATION OF THE MANUSCRIPTS AND DOCUMENTS AT THE BIBLIOTECA GENERALE DI TERRA SANTA AND THE FRANCISCAN ARCHIVES IN OLD JERUSALEM: SECOND STEP (Jacek Tomaszewski)

Zaproszenia

Sprawozdania i informacje

Prof. GRAŻYNA BOBILEWICZ - członkiem zwyczajnym Warszawskiego Towarzystwa Naukowego

Prezentacja nowego numeru pisma DAGEROTYP. STUDIA Z HISTORII I TEORII FOTOGRAFII (Weronika Kobylińska-Bunsch)

Konferencja w Rzymie HENRYK SIEMIRADZKI AND THE INTERNATIONAL ARTISTIC MILIEU IN ROME (Maria Nitka)

Artykuł:

Witold Dobrowolski, PROGRAMOWE TREŚCI W *SĄDZIE PARYSA* HENRYKA SIEMIRADZKIEGO

Nowe książki

Bibliografia (Marcin Teodorczyk)

KOMUNIKATY ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA (od października 2012 do lutego 2018) – red. Jerzy Malinowski

SZTUKI I KRYTYKI. KOMUNIKATY ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA (od marca 2018) – red. Jerzy Malinowski, Grażyna Raj i Marcin Teodorczyk

Zarząd

składa członkom i współpracownikom

serdeczne

ŻYCZENIA ŚWIĄTECZNE

Projekt

Digitisation of the manuscripts and documents at the Biblioteca Generale di Terra Santa and the Franciscan Archives in Old Jerusalem: second step

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata został ponownie wybrany do zarządzania międzynarodowym projektem przyznanym prof. Ewie Balickiej-Witakowskiej (Uppsala Universitet, Institutionen för Lingvisitk och Filologi; PSSnSS) i dr Jackowi Tomaszewskiemu (Muzeum Azji i Pacyfiku, Warszawa; PISnSS) przez British Library, w ramach Endangered Archives Programme, finansowanego przez Fundację *Arcadia*.

Projekt, EAP1142, mający na celu digitalizację, katalogową rejestrację i podstawową konserwację manuskryptów i dokumentów w Bibliotece i Archiwum Franciszkanów w Jerozolimie, jest kontynuacją podobnego projektu (EAP 823), ukończonego w roku poprzednim i uwieńczonego fotograficznym zarejestrowaniem oraz skatalogowaniem 743 rękopisów spisanych w 17 językach.

Tak jak poprzednio, głównym partnerem nowego projektu jest Biblioteca Generale di Custodia di Terra Sancta i jej dyrektor Fr. Lionel Goh. Zadaniem projektu, który ma być zrealizowany w latach 2019-2020 jest ukończenie digitalizacji rękopisów należących do kolekcji biblioteki i rozpoczęcie pracy z materiałem archiwalnym. W realizacji projektu bierze udział ten sam zespół co w poprzednim projekcie: digitalizacja będzie przeprowadzana pod kontrolą konserwatora prof. Weroniki Liszewskiej (wiceprezes PISnSS) z udziałem fotografa Romana Stasiuka i personelu pomocniczego, składającego się z lokalnych bibliotekarzy i ich asystentów.

Międzynarodowy panel oceniający projekt oparł się na opiniach nadesłanych przez dwóch specjalistów w dziedzinie manuskryptologii i digitalizacji, profesorów Matthew Driscolla (Københavns Universitet, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab) i Josta Gipperta (Universität Frankfurt, Vergleichende Sprachwissenschaft).

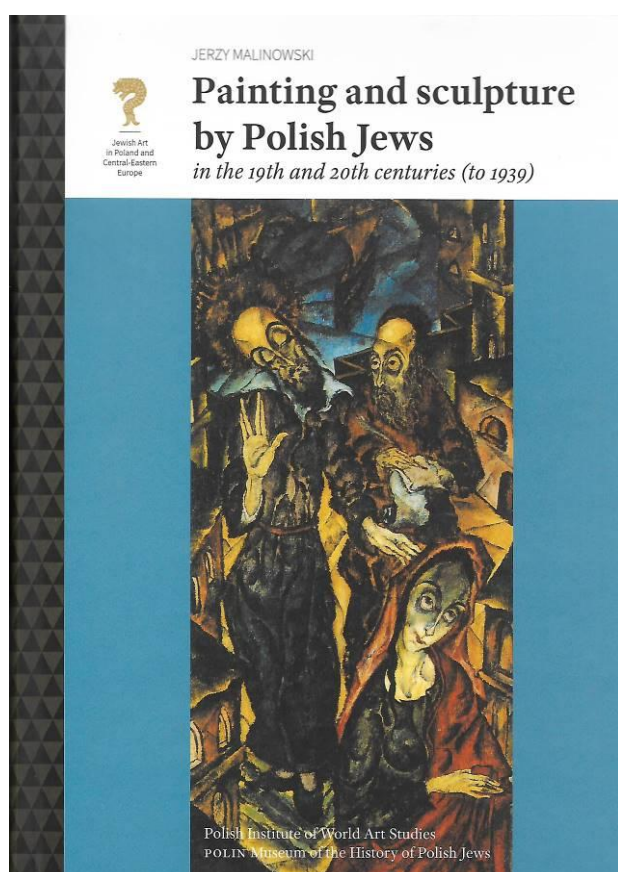
Dr Jacek Tomaszewski

Miniatura na karcie 234 r. Antyfonarza na Niedzielę Wielkanocną (MIN 6), 2 poł. XIV w., miniaturzysta: Andrea di Bartoli albo "Maestro dell'Innario", Siena.

Zaproszenia:

W dniu 5 grudnia 2018 (środa),
o godz. 18 w Sali A na I piętrze
w Muzeum Historii Polskich Żydów
odbędzie się promocja publikacji w serii „Sztuka żydowska w Polsce i Europie
Środkowo-Wschodniej / Jewish Art in Poland and Central-Eastern Europe”:

T. 4 – Jerzy Malinowski, *Painting and sculpture by Polish Jews in the 19th and 20th centuries (to 1939)*, Polish Institute of World Art Studies & POLIN Museum of the History of Polish Jews, Warsaw-Torun 2017, s. 566;

....

T. 5A – Jerzy Malinowski, Barbara Brus-Malinowska, *Katalog dzieł artystów polskich i żydowskich z Polski w muzeach Izraela*, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata i Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Warszawa 2017, s. 624

T. 5B – Jerzy Malinowski, Barbara Brus-Malinowska, *A catalogue of works by Polish artists and Jewish artists from Poland in museums in Israel*, translated by Wojciech Ziółkowski, translation revised by Krzysztof Z. Cieszkowski, Polish Institute of World Art Studies & POLIN Museum of the History of Polish Jews, Warsaw 2017, s. 624

W dyskusji obok autorów wezmą udział dr Renata Piątkowska oraz Teresa Śmiechowska.

Zarząd

Zaprasza

w dniu 6 grudnia o godz. 17

do siedziby Instytutu

na wykład

dr Łukasza Mikołaja Sadowskiego (Oddział Łódzki)

**O sowieckim i rosyjskim malarstwie batalistycznym
XX i początki XXI wieku**

Walerij A. Mokruszyn, *Kniaź*, tempera na płótnie, 2013

Zarząd Oddziału Krakowskiego

w ramach cyklu "**Krakowskie spotkania ze sztuką świata**"

zaprasza 10 grudnia 2018 o godz. 17 do głównego budynku Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha (ul. M. Konopnickiej 26).

na prelekcję p. Małgorzaty Martini

Japońskie militaria. Kolekcja generała Sławomira Petelickiego

towarzyszącą wystawie o tym samym tytule.

Pani Małgorzata Martini, wieloletnia kuratorka kolekcji sztuki Dalekiego Wschodu opracowała eksponowane na wystawie obiekty, wchodzące w skład depozytu w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

Sprawozdania i informacje

Zarząd

składa gratulację

Prof. Grażynie Bobilewicz (członkowi Instytutu)

wybranej 19 listopada na członka zwyczajnego

Towarzystwa Naukowego Warszawskiego

Prezentacja nowego numeru pisma

DAGEROTYP. STUDIA Z HISTORII I TEORII FOTOGRAFII

W dniu 27 listopada 2018 r. miała miejsce prezentacja nowego numeru pisma naukowego „Dagerotyp. Studia z historii i teorii fotografii”.

Od lewej: prof. Wanda Mossakowska, dyr. Marek Świca, redaktor Magdalena Maria Grąbczewska (fot. Adam Nurkiewicz)

Spotkanie odbyło się w Sali Kolumnowej Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego i otworzyły je przemówienia reprezentantów organizacji i instytucji współwydających periodyk. Dyrektor Muzeum Fotografii w Krakowie, Marek Świca, zaznaczył, że w planach dynamicznego rozwoju tej placówki niezwykle istotne miejsce zajmuje wspieranie jedyne w Polsce periodyku poświęconego fotografii. Dr Magdalena Furmanik-Kowalska przeczytała w imieniu nieobecnego prezesa Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata – prof. Jerzego Malinowskiego – list, w którym podkreślona została m.in. konieczność prowadzenia interdyscyplinarnych badań nad fotografią. Długą historię pisma „Dagerotyp” przedstawiła, reprezentująca Stowarzyszenie Historyków Fotografii, długoletnia redaktor, pisma prof. Wanda Mossakowska.

Redaktor naczelna „Dagerotypu”, Małgorzata Maria Grąbczewska, przybliżyła zebranym zespół redakcyjny, nową koncepcję pisma oraz temat najbliższego

numeru, którym będzie napięcie między fotografią a (szeroko rozumianą) władzą.

Od lewej: prof. Wanda Mossakowska, dyr. Marek Świca, dr Magdalena Furmanik-Kowalska (Fot. Adam Nurkiewicz)

Spotkanie podsumowywała dyskusja na temat relacji fotografii i szeroko rozumianej sztuki. Rozmowę z dr Adamem Mazurem prowadziła Weronika Kobylińska-Bunsch, zastępca redaktor naczelnej. Kwestie pozycji fotografii wobec malarstwa i rzeźby, a także wyraźnie uwidaczniająca się w ostatnim czasie potrzeba powrotu do dawnych technik fotograficznych wzbudziły duże zainteresowanie zebranych. Głos w debacie zabrali również zasiadający na sali uczestnicy wydarzenia, m.in. Zbigniew Tomaszczuk, Stefan Okołowicz, Zbigniew Zegan czy Paweł Żak. Na spotkaniu byli obecni reprezentanci instytucji naukowych i badawczych, takich jak: Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Powstania Warszawskiego, Biblioteka Narodowa, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie czy Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego.

Weronika Kobylińska-Bunsch

Konferencja w Rzymie

Henryk Siemiradzki and the international artistic milieu in Rome

W dniach 8-9 listopada 2018 roku okazji 175. rocznicy urodzin Henryka Siemiradzkiego (24 października 2018) Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Stacja Naukowa PAN w Rzymie oraz Instytut POLONIKA zorganizowali w siedzibie Stacji PAN - vicolo Doria 2 międzynarodową konferencję naukową: „Henryk Siemiradzki and the international artistic milieu in Rome”. Konferencja ta była kolejną z cyklu spotkań naukowych poświęconych Siemiradzkiemu w związku z opracowywaniem korpusu dzieł wszystkich Henryka Siemiradzkiego – badań, które z programu NPRH prowadzi PISnSS we współpracy z Muzeum Narodowym w Krakowie i Muzeum Narodowym w Warszawie oraz Papieskim Instytutem Studiów Kościelnych. Rzymskie sympozjum w szczególny sposób miało zaprezentować międzynarodowy wymiar *oeuvre* twórcy *Pochodni Nerona* poprzez przybliżenie Rzymu jako ośrodka międzynarodowej kolonii artystycznej, gdzie swoje miejsce zajmował Siemiradzki. Miało być ono wskazywane z różnych punktów widzenia – z perspektywy pracowni artysty i zawieranych w niej kontaktów, szerokiej recepcji dzieł nad Tybrem, w końcu uniwersalnego odczytania tego malarstwa niemal na całym świecie jako części międzynarodowej, choć czasem też i narodowej sztuki akademickiej. Z tym ambitnym i trudnym zadaniem zmierzyły się uznane autorytety naukowe z całego świata. Konferencję otworzył wykład wprowadzający prof. Jerzego Malinowskiego (prezes PISnSS oraz UMK Toruń), który podsumował prace nad korpusem dzieł Siemiradzkiego.

Następnie głos zabrali trzej naukowcy, których dla przybliżenia twórczości Siemiradzkiego poproszono o zaprezentowanie wykładów przewodnich: prof. Jerzy Miziołek (UW) wskazał międzynarodowy aspekt twórczości Siemiradzkiego w powiązaniu z recepcją dzieła i osoby Henryka Sienkiewicza, analizując wzajemne relacje artystów, jak i modę na *Quo vadis* i *Pochodnie Nerona*, rozważał także możliwą wystawę w Rzymie. Prof. Petra

ten-Doesschate Chu (Seton Hall University, New Jersey) ukazała malarstwo Siemiradzkiego na tle „mody na Rzym” w sztuce XIX wieku. Prof. Maria Poprzęcka (UW) wskazała na powiązania międzynarodowego środowiska fotografów i twórczości Siemiradzkiego, podkreślając rolę tego nowego medium dla malarstwa akademickiego.

Uczestnicy konferencji w Stacji PAN w Rzymie (fot. Michał Haake)

Pierwszy blok tematyczny konferencji obejmował petersburskie korzenie edukacji artystycznej Siemiradzkiego jako źródła jego fascynacji Rzymem. Zaprezentowano w nim referaty prof. Leili Chasjanowej (Khasianovej) (Rosyjska Akademia Sztuki, PISnSS), która przedstawiła dyskusję nad potrzebą powołania akademii sztuki w Rzymie, jaka przetoczyła się w Akademii Petersburskiej, i dr Kamilli Twardowskiej (MNK), poświęcony artystycznym kontaktom Siemiradzkiego w Petersburgu. Prof. Ludmiła Markina (Galeria Trietiakowska) ukazała twórczość Aleksandra Popowa – absolwenta Akademii Petersburskiej, najważniejszej postaci dla kolonii artystów rosyjskich w Wiecznym Mieście w połowie XIX wieku.

Paweł Klimow (Muzeum Rosyjskie w Petersburgu) otworzył następny panel – poświęcony międzynarodowej kolonii artystycznej za czasów Siemiradzkiego w Rzymie; zaprezentował on szeroko panoramę artystów rosyjskich nad Tybrem w czasach Siemiradzkiego, podkreślając jego w niej rolę; wykład ten bazował na prezentacji wyników badań P. Klimowa jako autora wystawy *Rosyjscy artyści w Rzymie*, która odbyła się w Muzeum Rosyjskim na przełomie 2017 i 2018 roku. Następne trzy referaty dotyczyły międzynarodowej kolonii artystów w Rzymie: Orsolya Hessky (Narodowa Galeria w Budapeszcie) omówiła malarstwo Alexandra Wagnera, a Javier Barón Thaidigsmann (Muzeum w Prado) oraz Aneta Biały (MNW) zaprezentowali twórczość hiszpańskiej kolonii artystycznej pod koniec XIX wieku w Rzymie.

Kolejny panel ukazał wizualne i literackie korzenie twórczości Siemiradzkiego. Prof. Witold Dobrowolski (MNW) przeanalizował starożytne wizualne i literackie źródła do obrazu *Sąd Parysa*, dr Grzegorz First (PISnŚŚ) skupił się na roli antycznych motywów w obrazach Siemiradzkiego. Prof. Leonee Ormond (King's College, Londyn) omówiła literackie odniesienia w twórczości wielkiego rywala Siemiradzkiego – Frederica Leightona, a prof. Waldemar Okoń (Uniwersytet Wrocławski) zaprezentował odbiór twórczości Siemiradzkiego w polskiej krytyce artystycznej, skupiając się na postulowanej przez nią misyjności narodowej sztuki, tworzonej przez wieszczów.

Kolejny dzień obrad otworzył panel poświęcony analizie poszczególnych dzieł Siemiradzkiego przy użyciu nowoczesnych metodologii historii sztuki. Prof. Agnieszka Rosales-Rodriguez (UW) analizowała wizualność obrazów Siemiradzkiego w kontekście „fetyszyzacji patrzenia” i potrzeby spektaklu. Dr Marzena Królikowska-Dziubecka (PISnŚŚ) ukazała dekoracyjność plafonów Siemiradzkiego jako wyróżnik tych obrazów, zestawiając je z rzymskimi dziełami doby baroku; dr Agnieszka Kuczyńska (Uniwersytet Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie) zastanowiła się nad ograniczeniami medium malarskiego w kontekście kurtyn Siemiradzkiego, a prof. Michał Haake (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) w hermeneutycznej analizie

Jawnogrzesznicy ukazał powiązania pomiędzy realizmem a sztuką sakralną Siemiradzkiego.

Kolejny panel był poświęcony poszczególnym obrazom Siemiradzkiego; dr Maria Nitka (PISnSS, Instytut Polonika) przedstawiła znaczenie aktu kobiecego w sztuce akademickiej końca XIX wieku na przykładzie *Fryne*, Prof. Tatyana Karpowa (wicedyrektor Galerii Tretiakowskiej) analizowała serię poświęconą życiu religijnemu z lat 80. Nina Markowa (Galeria Tretiakowska) omówiła obraz *Francuski artysta na dworze Ludwika XIV*. Rozważania te dopełniły referaty konserwatorów malarstwa Siemiradzkiego – Dominika Sarkowicz i Marzena Sieklucka (MNK) kompleksowo przedstawiły warsztat Siemiradzkiego, kondensując w wystąpieniu swe wieloletnie badania jego twórczości, a Ksenia Zdzieszynska-Demolin (MNW) zaprezentowała analizę nietypowych podłoży w twórczości artysty.

Następne dwa bloki były poświęcone recepcji malarstwa Siemiradzkiego: Anna Masłowska (MNW) ukazała międzynarodowy obieg reprodukcji dzieł Siemiradzkiego. Recepcję jego twórczości w prasie przedstawili – włoską Jakub Zarzycki, wiedeńską Lidia Gerc. Dr Agnieszka Kluczevska-Wójcik (PISnSS) zaprezentowała strategie marketingowe Siemiradzkiego, a dr Veronica Irina Bogdan (wicedyrektor Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu) ukazała obecność Siemiradzkiego na międzynarodowej wystawie sztuki w Wiedniu. Rozważania zakończyła prezentacja Nike F. Lambe (London), o „*Genius Loci*”, czyli o tożsamości rzymskiego akademickiego, jakim był Siemiradzki.

Pisząca te słowa chciałaby podziękować znakomitym Gościom konferencji za obecność i wspaniałe wykłady.

Dziękuję także członkom Komitetu Organizacyjnego: Prof. Jerzemu Malinowskiemu, Dr Agnieszce Kluczewskiej-Wójcik i Dr Magdalenie Furmanik-Kowalskiej; Stacji PAN za pomoc w organizacji i gościnę – Prof. Piotrowi Salwie i nieocenionej Pani Beacie Bróździe oraz Instytutowi POLONIKA za wkład organizacyjny – wicedyrektor Agnieszce Tymińskiej i Marzenie Janiszewskiej (szefowej Wydziału Komunikacji). Jestem

przekonana, iż wydarzenie to przybliżyło i zainteresowało twórczością Siemiradzkiego wielu profesjonalistów, jak i miłośników sztuki, czego wyrazem była frekwencja na sali Stacji PAN.

Dr Maria Nitka

Artykuł

Witold Dobrowolski

Programowe treści w *Sądzie Parysa* Henryka Siemiradzkiego

*Sąd Parysa*¹, nazywany też *Triumfem Wenus*, jest wyróżniającym się klasą dziełem wśród obfitej, współczesnej Siemiradzkiemu, europejskiej twórczości malarskiej, zainspirowanej klasycznym pięknem, antyczną archeologią i literaturą (il. 1).

il. 1. Henryk Siemiradzki, *Sąd Parysa*, czyli *Triumf Wenus*, Rzym 1892. Warszawa, Muzeum Narodowe. Fot. MNW

Wykonane w roku 1892 w Rzymie malowidło, mimo wysokiego poziomu, nie cieszyło się nadmiernym zainteresowaniem badaczy. Stanisław Lewandowski, autor pierwszej monografii artysty, rozpoznał w nim wyraźną tendencję do teatralności. Jego określenie postaci Parysa, choć prawidłowe,

¹ Lewandowski 1904 (1911: 106 – 107, 105, il.); Dobrowolski (1960 :73); Zawilska (1968: nlb); Zielińska (1995: 134); Miziołek (2004a: 232 - 246); Miziołek (2004b: 89); Miziołek (2010: 73 – 77); Miziołek (2011: 44 – 61); Micke-Broniarek, Błaszczyk-Biały (2006: 150); Albore-Livadie, Dobrowolski (2014: 11 – 25); Dobrowolski (2016: 177 – 190); Karpowa (2016: 173, 172, il. 7); Miziołek (2016: 44).

było aluzyjne², co wpłynęło, przy powierzchownej lekturze opisu i takiejże analizie sceny, na jego błędną identyfikację z osobą młodzieńca w różanym wieńcu, stojącego pod drzewem z lewej strony obrazu (il. 2). Tymczasem Parys wraz z Merkurym widnieją w tle kompozycji, między Wenus a pokonanymi Junoną i Minerwą. Przeniesienie tej grupy z pierwszego na dalszy plan zadecydowało o całkowicie odmiennej wymowie całości malowidła.

il. 2. Grupa widzów i „przewodnika chóru” z *Sądu Parysa*. Fragment. Fot. MNW

W opublikowanej w roku 2004 pracy, pisanej już w klimacie zwiększonego zainteresowania twórczością artystów akademickich, Jerzy Miziołek³ sprostował ten powtarzający się w nauce błąd. Osadzając kompozycję Siemiradzkiego w nurcie innych jego realizacji, warszawski

² Lewandowski 1904 (1911: 106): „...siedzący na podwyższeniu Parys, otoczony [...] kozami”. Parys, syn króla Troi Priama i jego żony Hekube. Hekube przed jego urodzeniem miała sen, że urodzi pochodnię, od której spłonie miasto. Parys został więc porzucony na górze Ida, gdzie zaopiekowała się nim niedźwiedzica. Pasterz Agelaos, który na rozkaz króla porzucił na górze dziecko, widząc w tej opiece palec boży, zaopiekował się niemowlęciem i wychował na urodziwego młodzieńca. Parys stał się pasterzem i pasł bydło (nie kozy i owce) na górze Ida. Fakt ten o tyle miał w greckim micie znaczenie, że młodzieniec przyuczył swoje byki do walk i organizując je, zyskał renomę, zwracając uwagę i bogów, i Priama. Odegrało to pewną rolę w rozpoznaniu go jako królewskiego syna i wybraniu przez Zeusa na rozsądzenie sporu między boginiami.

³ Miziołek (2004a: 235). Identyfikacja poprawiona w: Micke-Broniarek, Błaszczuk-Biały (2006: 150); pomyłkowo przypisał tym autorkom błąd w identyfikacji: Dobrowolski (2016: 178, przypis 5).

badacz zwrócił uwagę na oryginalność dzieła (il. 3), które przedstawia nie moment podejmowania werdyktu, lecz następujący po nim triumf Wenus.

Jednak najcenniejszym wkładem prof. Miziołka⁴ w historię badań dzieła było jego powiązanie z tekstem 10 księgi *Metamorfoz* Apulejusza (ok.

il. 3. Grupa Wenus z Gracjami i Horami z *Sądu Parysa*. Fragment. Fot. MNW

125–170?). Nawet powierzchowne porównanie antycznego opisu z kompozycją Siemiradzkiego dowodzi ścisłych wzajemnych powiązań. W obrazie odnajdujemy i drewniane podwyższenie z Parysem i Merkurym, i Wenus w rozwianej niebieskiej⁵ szatce, i Kastorów, towarzyszących zwyciężonym boginiom, które jak u Apulejusza⁶ „markotnie a gniewnie swe oburzenie wyrażają” (il.4) i próbę powiązania występów bogiń z odrębnym rodzajem greckiej muzyki⁷.

Oryginalność dzieła Siemiradzkiego wynika nie tylko z jego zależności od apulejuszowego opisu widowiska, zorganizowanego w rzymskim Koryncie z okazji święta Wenus-Afrodyty. Siemiradzki ów publiczny spektakl grecki przekształcił w prywatny pokaz, którym rzymski patrycjusz uświetnił ucztę wydaną dla przyjaciół w swej nadmorskiej willi.

⁴ Miziołek (2004a: 241 -243).

⁵ Kolor niebieski jest symboliczny, gdyż podkreśla niebiańsko-wodne pochodzenie bogini.

⁶ Apulejusz (1999: 205).

⁷ Dobrowolski (2016: 183 – 184, przypisy 21 – 24).

Akcja obrazu rozgrywa się wczesnym letnim popołudniem. Dla gości wydano ucztę w *tablinum* i w przylegających doń częściach *domus*. Leżący na łóżach i obsługiwani przez egzotycznych niewolników goście skończyli jeść i w momencie rozpoczęcia spektaklu czarnoskóra dziewczyna z tacą i winem przeszła *atrium*, by nalać wina zajętym rozmową biesiadnikom. Inni podnieśli się z łóż i stojąc w chłodnym cienistym portyku, oglądają zorganizowaną dla

il. 4. Junona z Minerwą i Dioskurami z *Sądu Parysa*. Fragment. Fot. MNW

nich pantomimę. Przestrzeń *hortus* zmieniono w rodzaj *theatrum*, budując w głębi imitację góry Idy i wykorzystując murek ze stopniami z lewej strony kadru jako namiastkę amfiteatralnej widowni. Barwne dywany upodobniły siedziska do kwiecistej łąki. By uchronić aktorów przed skwarem, do gałęzi drzew przymocowano obszerne *velum*⁸ z postacią Neptuna i motywem

⁸ Miziolek(2004a: 247 – 249); Dobrowolski (2016: 183, przypis 19). Velaria, początkowo rozpowszechnione w Kampanii, przejęto w Rzymie późnorepublikańskim. Ponieważ rozpięcie tkanin pokrywających ogromne przestrzenie widowni teatrów i amfiteatrów było skomplikowane technicznie i wymagało doświadczonych wykonawców, do ich rozpinania używano wyspecjalizowanych grup marynarzy z floty stacjonującej w Misenum. Kolosseum nakrywała grupa marynarzy odkomenderowanych z Misenum i stacjonujących w *Castrum misentinum* nieopodal amfiteatru. Martialis: *Liber de spectaculis* XXI,6 i Propertius: *Elegie* IV, 1, 15 wspominają *velarium* z amfiteatru w Pompejach. Z Pompejów pochodzi też słynny fresk z zamieszkami w amfiteatrze, na którym także przedstawiono *velum*. Z okolic Pompejów pochodzi też wspominająca *velum* inskrypcja informująca o walkach 20 par gladiatorów mających się odbyć w Puteoli: *CIL*, IV, 9970. Na temat welariów: Müller (1836: 42); Tocco 1908; Graefe de 1979; Meijer 2006.

goniących się fal. Główną ozdobą tego *theatrum* pozostało *nimfeum* z centralną niszą, posągami wędkarza i *rostrum*, to jest dziobem wojennego okrętu. Po bokach niszy umieszczono dwie wielkie maski teatralne: tragiczną i komiczną⁹. Zbiornik *nimfeum* ocienia dwuspadowy daszek wsparty na dwu kolumnach korynckich o zdobionych scenami bitewnymi kandelabrowych trzonach.

W środku sceny stanęła Wenus (il.3) i zwracając się do swych wielbicieli, szerokim gestem uniosła swe trofeum do góry, a Gracje i Charyty tańczyły wokół przy dźwiękach słodkiej muzyki lidyjskiej. Jedna z Gracji zaczęła sypać kwiaty do jej stóp. Inna uniosła wieniec, by go włożyć bogini na głowę. Równocześnie aktorzy grający tłum wyznawców (chór z przedstawienia greckiego) radośnie powitali jej zwycięstwo.

Patrząc na radość rywalki (il.4), Junona i Minerva gestami i mimiką dosadnie wyraziły swe niezadowolenie i oburzenie. Tuż za Minerwą stoją dwaj Kastorowie w hełmach z gwiazdami na głowach i w ozdobnych pancerzach. Oni też wyłamują się z ogólnej radosnej atmosfery. Nic dziwnego. Synowie Jowisza (*Dios kuouroi*) i bracia Heleny już raz musieli ją wyrwać z rąk rozkochanego Tezeusza. Sprawa z Parysem zakończy się gorzej - dziesięcioletnią morderczą wojną.

Wszyscy aktorzy pantomimy są młodzi i piękni (il.1). Widzowie (chór) noszą białe chitony i kolorowe płaszcze, a ich głowy zdobią wieńce z róż, kwiatów Wenus. Hory i Gracje tańcem wyrażają entuzjazm, a członkowie „chóru” radośnie patrzą na boginię miłości i jej orszak. Natomiast muzycy w zależności od rodzaju uprawianej muzyki z zadowoleniem lub z dezaprobatą

⁹ Lewandowski (1911:107) wyraził przypuszczenie, że obraz powstały w czasie zorganizowanego konkursu na kurtynę do Teatru Miejskiego w Krakowie mógł być do tego celu pomyślany. Temat obrazu jest w zasadzie teatralny i Jerzy Miziołek, ustalając związek obrazu z opisem przedstawienia teatralnego w *Metamorfozach* Apulejusza sądził, że ten fakt mógłby potwierdzać to przypuszczenie. Dużyk (1984: 454); Miziołek (2004: 243); Dobrowolski (2016: 187). Niewątpliwie obraz powstał w okresie, w którym artysta musiał intensywnie rozmyślać nad odpowiednią do tego celu kompozycją. Maski teatralne w dekoracji fontanny podkreślają znaczenie elementu teatralnego w wymowie obrazu. Jednak malowidło jest zasadniczo rozwinięciem treści obecnych już we *Fryne* z 1891 roku, obrazie podejmującym polemikę z malowidłem *Fryne* Gérôme: *Spectacular art of Gérôme* 2010: 104-107; Kapetzi 2011: 301- 311, wykazującym także cechy teatralne. Przeciwwstawienie idealistycznych i klasycyzujących postaci aktorów greckich realistycznym widzom rzymskim, motywowane obroną idei piękna absolutnego w sztuce, wykazuje wartości programowe dotyczące bardziej malarstwa niż teatru. Proporcjami *Sąd Parysa* różni się zasadniczo od kurtyny lwowskiej i krakowskiej.

odnoszą się do sądu Parysa i zwycięstwa Wenus¹⁰. Mimo różnic reakcji psychologicznych są one powściągliwe, a ich ruchy – pełne dystynkcji i elegancji. Sama Wenus nie wydaje się triumfować, jej twarz jest zastanawiająco poważna, a podniesione w górę jabłko, dar bogini Niezgody (Discordii), bardziej nawiązywałoby do przyszłych nieszczęść, niż podkreślało triumf. Także jeden z Amorków, ten z tęczowymi jak u Psyche skrzydełkami, wyróżnia się smutną wręcz buzią¹¹.

A jak się zachowuje Parys (il.5), przekupny sprawca zwycięstwa Wenus? Ubrany we wschodni strój, rozparty jak król na tronie, z kijem pasterskim jak berłem w ręku, wydaje się promieniować zadowoleniem i pewnością siebie.

il. 5. Parys z Merkurym i Hory wieńczące barana z *Sądu Parysa*. Fragment. Fot. MNW

Interesując się głównie greckim mitem, historycy sztuki dostrzegli w obrazie radosną scenę głoszącą pochwałę wiosnianego kobiecego piękna, źródła miłości i budzącej zachwyt sztuki¹² (il.1). I rzeczywiście cały obraz

¹⁰ I tak na przykład patrzy kitharzysta, w wiancu laurowym na głowie, zaznaczający nim związek z poważną muzyką dorycką i bohaterską poezją epicką (il. 2): Dobrowolski (2016: 183 – 184).

¹¹ Dobrowolski (2016: 186 – 187).

¹² Tam na przykład Micke-Broniarek, Błaszczuk-Biały (2006: 150), dla których ten *motif* *an excuse for showing exuberant joie de vivre*. Karpowa (2016: 168) widoczny w obrazie

zdaje się emanować renesansowym zachwytem nad urodą kobiecą, arkadyjskim pięknem krajobrazu, bogactwem architektury, wyszukaną wystawnością przedmiotów¹³. Jeśli nawet troska artysty o harmonię pól, czystość konturów i elegancję gestów, wzmocniona wiarą w źródłową wartość sztuki greckiej dla sprecyzowania obrazu ponadczasowego piękna, wpływa czasami na sąd krytyków o podobieństwie jego postaci do kamiennych posągów, opinia taka jest w przypadku naszego dzieła niwelowana dynamiką roztańczonych aktorów, rolą letniego krajobrazu, a zwłaszcza słonecznego światła, przedzierającego się przez gałęzie i rzucającego na ziemię mozaikę cieni i światła, nasycających płótno wrażeniem ruchliwości i dynamiki.

Profesor Miziołek dowiódł ścisłych związków treści *Sądu Parysa* z tekstem Apulejusza. Ale dowodząc tego, zwrócił uwagę głównie na zawarty w nim opis scenicznego przedstawienia. By zrozumieć intencje pisarza, a niewątpliwie także i malarza, należało uwzględnić całą treść księgi, zgodną z platońskimi fascynacjami autora *Metamorfoz*¹⁴, będącego też autorem pięknej baśni o Amorze i Psyche¹⁵. Łącząc zaszczerpioną jeszcze w Akademii Petersburskiej i utrwaloną w Rzymie fascynację klasycznym pięknem, z

Siemiradzkiego *Fryne*... [i w *Sądzie Parysa* – W. D.] zachwyt nad urodą przyrody i przebogaty materialnie kadr rzymskiej cywilizacji zestawia z programowym „poganizmem” Repina, co jest traktowane jako przeciwieństwo ascetyzmu. Byłby to więc przejaw zachodnio-europejskiego hedonizmu, przejęty od starożytnych. Jednak podkreślane w obrazach Siemiradzkiego materialne bogactwo rzymskiej cywilizacji epoki cesarstwa nie wynikało z tak pojętego hedonizmu, lecz było traktowane jako cecha wywołująca negatywne skutki społeczne. To bogactwo stało się przyczyną zepsucia ówczesnego społeczeństwa: Sez nec 1943: 221 – 232; Richter 2007: 47 – 55. Naturalne piękno przyrody stanowiące tło sielanek byłoby natomiast elementem swobodnego i skromnego, „cnotliwego” życia mieszkańców klasycznej Grecji i przedcesarskiej Italii. Dobrowolski 2017, *passim*. Niezależnie zresztą od treści, jakie malarz wiązałby z materialnym bogactwem cesarstwa czy z arkadyjskim pejzażem republikańskim, ich sposób wykonania był zgodny z malarskim instynktem twórcy, wzmocnionym przeświadczeniem, że idealne piękno obiektu musiało charakteryzować się prawdą jego materialnej formy.

¹³ Dla jednych badaczy wrażenie materialnego bogactwa cesarskiego Rzymu emanujące z niektórych płócien odzwierciedlałoby miłość Siemiradzkiego do martwej natury: Chasjanowa (2017: 77-91), dla innych byłyby to „wypełniacze” podnoszące „l’effet de réel” akcji przedstawionej na płótnie: Kluczeńska- Wójcik (2017: 45-50). Por. przypis 12.

¹⁴ Dobrowolski (2016: 181 –186). Na temat dość powierzchownych platońskich fascynacji Apulejusza - tłumacza *Fedona* i autora *De Platone et eius dogmate*; ostatnio Motta (2018 : 173 – 189).

¹⁵ Apulejusz, IV, 28 – 35, V, VI, 1 - 24 (1999: 91-124). Na temat baśni ostatnio Plantade N., Plantade E. (2014: 533 – 563; bibl.); Plantade (2018: 299 – 323). Autorzy ci sprzeciwiając się jej charakterowi milezyjskiemu i ogólnie genezie greckiej tej baśni (mimo stwierdzeniu samego Apulejusza) dowodzą jej berberyjskiej genezy.

potępieniem miłości zmysłowej właściwym Apulejuszowi, Siemiradzki obdarzył obraz *Sądu Parysa*, a raczej *Triumfu Wenus* delikatnie zaznaczoną dwuznacznością, odpowiadającą nie tylko jego powściągliwości erotycznej czy sądom na temat niezmiennego piękna, ale także poglądom na rzymską cywilizację okresu cesarstwa, uznaną za zepsutą moralnie, dekadencją i schyłkową, zaznaczającą się w sztuce dominacją prostackiego realizmu¹⁶. Przykładem tego zepsucia jest Amor, zdaniem Apulejusza: *łobuz skrzydlaty i nicpoń, co nałogami swymi złymi obyczajność publiczną obrażając, po cudzych domach nocami się szasta, każdego małżeństwa wiązadła psowa, bezkarnie tyle hultajstw broi, dobrego zasię niczego nie wymyśli*¹⁷.

Poglądy Apulejusza na temat nieszczęść i zbrodni, jakie może powodować impulsywne i nierozważne działanie, powodowane ludzką zmysłowością, znajduje delikatne, lecz jednoznaczne odbicie w psychologicznym różnicowaniu uczuć greckich aktorów i muzyków uczestniczących w pantomimie. Uczuciowa powściągliwość czcicieli Wenus jest motywowana przejętym przez Winckelmanna przeświadczeniem Platona¹⁸, że nadmiar okazywanych uczuć oddala piękno od jego niezmiennego ideału i dlatego artystyczne przejawy tego ideału muszą się do siebie przybliżać i upodabniać. „Spokój to stan, który tak pięknu, jak morzu jest najbardziej właściwy” – pisał ojciec nowożytnej historii sztuki. Stąd człowiek rozumny zachowuje spokój, a dążący do ideału artysta unika przedstawiania gwałtownych wybuchów gniewu czy żalu¹⁹. Siemiradzki w ślad za Grekami wierzył, w silne oddziaływanie sztuki na psychikę ludzką i zakładał, że sztuka wyobrażająca złe skłonności człowieka nie tylko dokumentuje jego zły charakter, ale także potrafi ten charakter zepsuć.

Trudno się zatem dziwić, że greccy uczestnicy pantomimy w sposób zmitygowany manifestują swe uczucia. W ich delikatnym definiowaniu nasz malarz okazuje jednak prawdziwe mistrzostwo. I tak postępowanie Parysa, który swym nierozważnym pragnieniem posieje wokół nieszczęście, znalazło jednoznaczną ocenę nie tylko Apulejusza, ale i naszego malarza. Na tym

¹⁶ Dobrowolski (2016: 181, przypis 11); Dobrowolski (2017: 20 – 21; 38). Patrz też niżej, przypis 19.

¹⁷ Apulejusz (1999: 93); Dobrowolski (2016: 181).

¹⁸ Platon, *Convivium* 210, E – 211- D. Patrz też wyżej, przypis 14.

¹⁹ Winckelmann (2012 : 212, 159); Dobrowolski (2017: 16 – 20).

samym podwyższeniu, na którym siedzi zadowolony z siebie Parys i stoi Merkury (il.5), spostrzegamy dwie Hory wieńczące barana. Baran wśród samych kóz? I jeszcze wieńczony jakby jakiś zwycięzca? Baranem nazywamy często głupiego, ograniczonego człowieka. Mówimy: „jak baran prowadzony na rzeź” o kimś nieświadomym tego, co go czeka. Przed baranem ukrywa się nóż, dekoruje się go i głaszcze, by bez oporu zaakceptował śmierć przy ołtarzu. I takim baranem nieświadomym tego, co go czeka jest właśnie rozparty na tronie Parys²⁰.

Z delikatnie zaznaczoną gamą uczuć greckich uczestników pantomimy, różniących czcicieli Wenus od przegranych bogiń i postaci z ich orszaku, kontrastują realistyczne i pogłębione psychologicznie postaci oglądających pantomimę Rzymian²¹. Jak należałoby rozumieć tę różnicę?

Rzeczywistym tematem kompozycji jest zorganizowany przez rzymskiego patrycjusza w jego nadmorskiej willi spektakl przedstawiający triumf Wenus już po decyzji Parysa (il.1). Tłem są wznoszące się na wzgórzu zabudowania willi otwierającej się portykiem na obszerny taras odgradzony balustradą od stoku opadającego stromo ku morskiej zatoce. Ponad poręczą balustrady tarasu widnieją, rysujące się w ostrych promieniach słońca, górne partie budynków dzielnicy portowej miasta. Sądząc po krótkich południowych cieniach, miejscowość zajmuje północny lub zachodnio-północny brzeg morskiej zatoki, z horyzontem zamkniętym przymglonymi górami przeciwległego brzegu.

Zdaniem prof. Claude Albore Livadie²² z Neapolu forma przeciwległego brzegu zatoki pozwala na jego identyfikację w znacznie przybliżonej optyce, z

²⁰ Dobrowolski (2016: 186).

²¹ Ibidem: 183.

²² Albore-Livadie, Dobrowolski (2014: 22); Dobrowolski (2016: 182). W dyskusji toczonej 8 listopada 2018 roku na konferencji rzymskiej poświęconej Smuglewiczowi, wyrażono sąd, że miejscem akcji *Sądu Parysa* mogłaby być *villa Jovis* na Capri a nie Bajae czy okolice Bajów. Widziany z terenu willi *Jovis* półwysep sorentyński nie rozwija się równolegle do brzegu tarasu, ukazując go ukośnie z przykładem *Punta della Campanella* na pierwszym planie (wysunięta w zatokę wysoka góra w centrum obrazu?). Jednakże niezależnie od tego podobieństwa i przybliżenia góry, należy wziąć pod uwagę fakt zasadniczej różnicy w ukształtowaniu skalistego brzegu wyspy, opadającego pionowo ku morzu tuż obok schodów prowadzących dziś do willi *Jovis*, za którymi nie mogły się w rzeczywistości znajdować żadne zabudowania. Ponadto namalowana willa odpowiada raczej typowi pompejańskiego *domus*, który dekoracja w czwartym stylu pompejańskim lokalizowałaby w czasach Nerona, nie Tyberiusza, a koneksje z tekstem Apulejusza wskazywałyby raczej na bogaty dom patrycjuszowski – nie pałac cesarski. Zasadniczą treścią obrazu nie jest moralne zepsucie

południowo-wschodnim brzegiem Zatoki Neapolitańskiej, to jest z brzegiem Półwyspu Sorentyńskiego od szczytu Capo d'Orlando, poprzez niski taras Vico Equense, po przylądek Punta della Campanella.

Identyfikacja ta pomaga w hipotetycznym zlokalizowaniu namalowanej przez Siemiradzkiego willi w Bajach lub w ich pobliżu i jest podstawą prezentowanej interpretacji obrazu²³.

Wojenno-morskie i rybackie elementy występujące w dekoracji fontanny oraz obecność w obrazie *velum* pozwalają przypuszczać, że właścicielem willi mógł być jakiś oficer pełniący służbę w wojennej flocie rzymskiej, stacjonującej w pobliskim Misenum²⁴. Gdyby przyjąć to przypuszczenie, istniałaby jeszcze jedna paralela między tekstem Apulejusza a naszym obrazem. Przemieniony w osła Lucjusz został na początku tej samej, dziesiątej księgi *Metamorfóz* zaprowadzony przez żołnierza do domu oficera, który „tysiącem zbrojnego ludu dowodził”.

Grupa przyglądających się widowisku Rzymian jest przedstawiona zdecydowanie inaczej niż aktorzy pantomimy. Postacie kwirytów są zróżnicowane co do miotających nimi uczuć i wieku, choć dominują wśród nich postaci w podeszłym wieku. Zestawienie z młodymi, bez wyjątku, greckimi aktorami i członkami „chóru” podkreślałoby ich społeczną schyłkowość, fakt, że ich czas w zasadzie się kończy. Jeden z Rzymian – wychudzony, wątły starzec w tunice i płaszczu, wsparty o kolumnę portyku, obserwuje popisy aktorów, jakby zatopiony we wspomnieniach z młodości. Inny, o pospolitej twarzy sześćdziesięciolatek, niemal położył się na występie

władcy (żadna z postaci nie może być określona jako cesarz), lecz odrębność stosunku do piękna Greków i Rzymian i wynikający z niego autorski głos w obronie sztuki głoszącej potrzebę istnienia klasycznego ideału piękna. Na temat *villa Jovis*, jej wczesnych rekonstrukcji oraz innych ewentualnych rezydencji Tyberiusza na Capri patrz: Belli, Carsana, Pelosi (1998: 179 – 223); Krause (1998: 225 – 240). Tam też zebrane źródła rzymskie na temat okrucieństw i amoralnych ekscesów Tyberiusza podczas jego pobytu na Capri: *Capri antica* (1998: 504 – 509).

²³ Patrz wyżej, przypis 20.

²⁴ Apulejusz X,1 (1999: 187). Rozpinane nad teatrami i amfiteatrami *velarium (velum)* było początkowo rozpowszechnione w Kampanii i dopiero później zastosowano je w Rzymie. Pliniusz Nat. Hist., XIX,24 donosi, że wnuk Augusta Marcellus, będąc edylem, pokrył *velarium* całe Forum Romanum. Do jego rozpinania, co było operacją skomplikowaną i wymagającą doświadczenia, używano doświadczonej ekipy marynarzy z Misenum. W Rzymie stacjonował wydzielony z floty miseńskiej specjalny zespół marynarzy skoszarowany w *castrum misenatum* nieopodal Colosseum (CIL VI 29844, fr. *Formae Urbis Romae* przechowywany w Museo della Civiltà Romana). Patrz wyżej, przypis 8.

muru i rozchyliwszy z podniecenia usta, chłonie widok pięknych ciał kobiecych. Widoczny obok urodziwy dwudziestolatek o czarnej, kędzierzawej czuprynie, klęcząc na tymże murze, pożera wzrokiem nagą boginię. Stojący obok niego starzec o zużytej twarzy rozpustnika obserwuje z cynicznym dystansem piękne aktorki, bardziej zainteresowany bliskością ślicznego młodzieńca²⁵.

Ta charakterystyka rzymskich patrycjuszy zawiera elementy ich negatywnej oceny moralnej i odpowiada poglądom Siemiradzkiego na temat dekadenceckiego, schyłkowego charakteru społeczeństwa rzymskiego czasów cesarstwa²⁶, dostarczając dodatkowego argumentu za przyjęciem hipotezy o zlokalizowaniu przedstawionej willi właśnie w Bajach, czołowej miejscowości uzdrowiskowej i wypoczynkowej bogatych Rzymian. Zdaniem Pliniusza²⁷ żadne inne miejsce na świecie nie mogło się równać z Bajami pod względem bogactwa wód termicznych, piękna krajobrazu czy łagodności klimatu. Nic więc dziwnego, że wzdłuż wód zatoki, w pobliżu „złotej plaży błogosławionej Wenus”²⁸ wyrosły liczne *villae marittimae* bogaczy późnorepublikańskich, a z nastaniem cesarstwa August, Tyberiusz, Kaligula, Neron i ich następcy rywalizowali ze sobą we wznoszeniu kolejnych rezydencji, czyniąc je coraz okazalszymi i wspanialszymi²⁹.

Szczególnie silnie był z Bajami związany Neron, negatywny bohater dwu ważnych w dorobku artysty obrazów Siemiradzkiego: *Pochodni Nerona* i *Dirke chrześcijańskiej*³⁰. To Neron, zawładnąwszy willami matki Agrypiny i ciotki Domitii Lepidii, zamordowanych właśnie tam na jego rozkaz, oraz skonfiskowawszy willę spiskujących przeciw niemu Pisonów, rozbudował *Palatium* miejskie tak dalece, że przypominało stołeczną *Domus Aurea*.

²⁵ Dobrowolski (2016: 183).

²⁶ Odnosnie do obrazu Thomasa Couture *Rzymian czasów dekadencji* pokazanego też na salonie z 1847 r.: Gautier (1847: 157); Seznec (1943: 221 – 232); Boime (1980: 131); Callu (1997 : 1143 – 1156); Kepetziš (2011: 291- 292).

²⁷ Plinius Maior, *Naturalis Historia*, II, 17; Franciscis (1979: 133 – 134); Dierichs (2007: 31 – 41).

²⁸ Martialis, *Epigrammata*, XI,80: *Litus beatæ Veneris aureum Baias*.

²⁹ Beloch (1989: 209 – 211); D’Arms (1970, *passim*); *Museo Archeologico* (2008: 56 – 171); Dobrowolski (2016: 185).

³⁰ Nowakowska-Sito (1992: 105 – 119); Jęcki (2009 : 129 – 191); Miziołek (2010: 83 – 119); Miziołek (2011: 44 – 61); Miziołek (2012: 135 – 154); Gorzelany (2013: 165 – 180); Sarkowicz – Sieklucka (2016: 95 – 104); Miziołek (2016: 21 – 54).

W tym najmodniejszym rzymskim uzdrowisku leżącym przy „złotej plaży błogosławionej Wenus” szukano najrozmaitszych cielesnych uciech i panowała wielka swoboda obyczajów, wywołując zgorszenie stołecznych moralistów. W epigramie Marcjalisa cnotliwa niczym dawne Sabinki Laevina właśnie tam *Penelope venit abi Helene*³¹ (**przybywając jako Penelope wyjeżdżała jako Helena**). Wtórował mu Warron: *przebywając tam non solum innubae fiunt communis sed etiam veteres repuerascunt et multi pueri puellascunt*³² (**nie tylko dziewice stają się wspólnym dobrem, ale także starzy młodnieją, a wielu chłopców upodabnia się do dziewcząt**). Malując starca przy kolumnie i klęczącego efeba z jego starczym towarzyszem, oglądających ekscytującą pantomimę, Siemiradzki zdaje się pamiętać o słowach Warrona.

il. 7. Jean-Léon Gérôme, *Fryne przed sędziami Areopagu*. Obraz zaprezentowany na salonie paryskim w r. 1861. Hamburg, Hamburger Kunsthalle

Temat nagiej, otoczonej podziwiającym ją tłumem kobiety, będącej *de facto* „samym pięknem”, stał się przyczyną ożywionej polemiki z chwilą, gdy Jean-Léon Gérôme (**il.7**) wystawił w roku 1861 na paryskim Salonie swą

³¹ Martialis, *Epigrammaton*, XI, 80.

³² Varro, *Saturae Menippaeae*, 44.

*Fryne przed sędziami*³³ attyckiego Aeropagu. Słynna z piękności hetera Fryne, która posłużyła za modelkę do *Afrodyty Knidyjskiej* Praksytelesa (il.8) i *Afrodyty Anadyomene* Apellesa (il.9), podczas święta Posejdona w Eleuzis na oczach zebranych Hellenów rozebrała się i weszła do morza. I z niego

il. 8. Praksyteles, 364–361r. przed Chr.? Afrodyta knidyjska. Kopia rzymska zw. Venus Colonna. Watykan, Museo Pio-Clementino

il. 9. Następca lub naśladowca Praksytelesa. Aleksandria (?). Ok. 260 r. przed Chr. Afrodyte Anadyomene. Kopia rzymska z II w. (głowa uzupełniona przez A. le Bruna). Warszawa, Park Łazienkowski, Biały Dom. Fot. Archiwum IS PAN

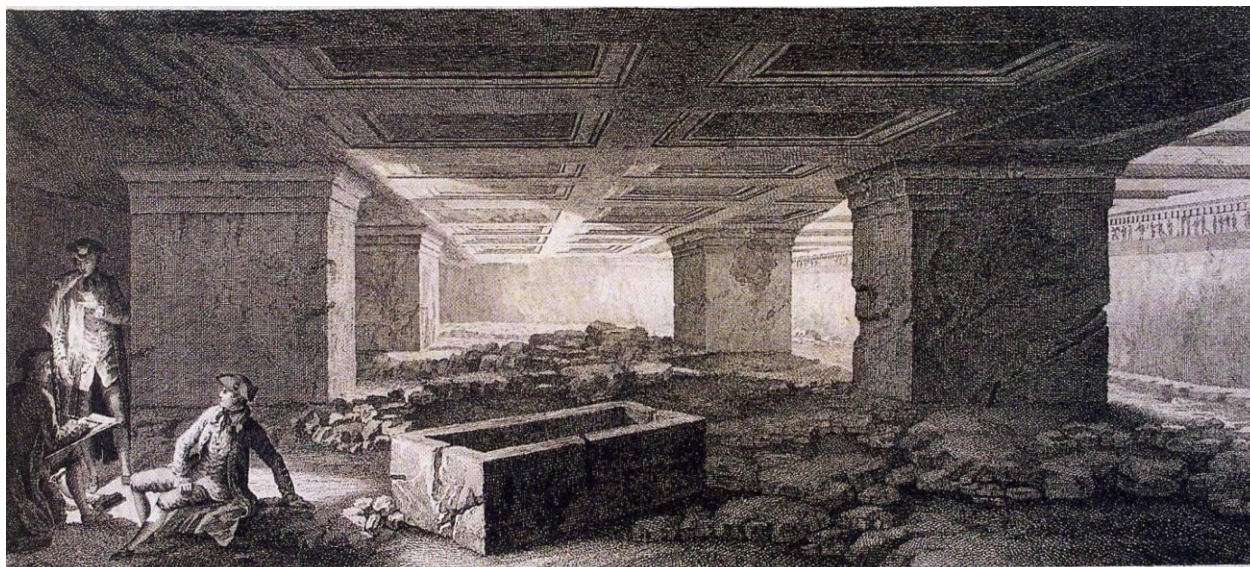
wyszła, odgrywając rolę zrodzonej z morskiej piany Afrodyty Anadyomene. Oskarżoną o bezbożność uratował przed skazaniem na śmierć głośny retor Hyperejdes, zdejmując niespodzianie szatę z hetery. Jej godne bogini piękno tak przejęło sędziów, że nie mogli oni pozbawić życia hetery³⁴.

Gérôme, świadomie prowokował opinię. Zarzucano mu, że jego Fryne zachowuje się dwuznacznie, niemal jak kobieta z paryskiego półświatka, by ekscytować swą gładką nagością. Surowe i ciemne wnętrze Aeropagu, którego architektura powtarzała za rysunkiem Smuglewicza (il.10) wnętrze

³³ Heusinger von Waldegg (1972: 122 – 142); Papet 2010: nr 45, s. 104 - 107); Kapetzi (2011: 291 – 311).

³⁴ Cooper (1995,4, 303 – 318); Weissenberger (1998, s.v. Hypereides: kol. 804 – 806).

etruskiego *Tomba del Cardinale*³⁵, a ściany zdobiły postacie z fryzu grobowca z Ruvo z IV w. i scena ze słynnej mozaiki *Bitwa pod Issos*, tworzyło świadomy kontrast z wyodrębnionym kolorem wiotkim, gładkim ciałem nagiej kobiety i teatralnie pomyślaną sceną. Do troski o antyczną autentyczność scenerii krytycy i widzowie byli przyzwyczajeni.

il. 10. Rycina Ch. Nortona wg rysunku F. Smuglewicza z ok. 1766 r. Wnętrze etruskiego Grobu Kardynała z okolic Corneto (Tarkwinii) z III w. przed Chr. Fot. BUW

Oburzenie wywołał natomiast fakt (il. 11), że sędziowie, mimo podeszłych lat i klasycznych twarzy, jakby przejętych z greckich waz czy marmurowych głów filozofów, zaskoczeni nagłym widokiem nagości, pozami i gestami okazują zdumienie, zachwyt, podniecenie i erotyczną ekscytację, obce całkowicie spokojnej klasycznej estetyce. A na dodatek hetera, w rzeczywistości bogata dzięki wrażeniu, jakie robiła na mężczyznach, równie jak sędziowie zaskoczona przez Hypereidesa, w dwuznacznym geście wstydu, podniosła ręce do góry i zasłoniła nimi twarz – „jedyną część ciała, której nie musiała zakrywać!” Najostrzejszym krytykiem malarza okazał się Emil Zola³⁶, który nie tylko zarzucił malarzowi schlebienie w celach komercyjnych popularnym gustom, ale i istotny fałsz historyczny. By zwiększyć działanie jej nagości przydał *heterze odruch wstydu, gest małej współczesnej kurtyzany, zaskoczonej przy zdejmowaniu koszuli* [i by sukces

³⁵ Des Cars, de Font-Reoulx, Papet (2010, 104). (Autorzy powołują się na identyfikację kolegów z Luwru.)

³⁶ Zola 1867 (1959: 107 - 115).

finansowy był pełny, odmalował – W. D.] na twarzy sędziów różne uczucia

il. 11. Sędziowie patrzą na nagą Fryne z obrazu Gérôme,
Fryne przed sędziami Areopagu. Fragment

podziwu, zdumienia, pożądania [...], to jest uczucia, z jakimi patrzy na piękno zdemoralizowany człowiek współczesny – nie Grek z IV w.

il. 12. Henryk Siemiradzki, *Fryne na święcie Posejdona w Eleusis*. Rzym 1889, Państwowe Muzeum Rosyjskie w Petersburgu. Fot. Państwowe Muzeum Rosyjskie

Siemiradzki był tego samego zdania, co Zola, choć także i on nie oparł się całkowicie typowemu dla Drugiego Cesarstwa sensualnemu aleksandryzmowi sztuki swego okresu. I podejmując przed 1889 pracę nad swą *Fryne podczas święta Posejdona w Eleusis*³⁷ (il.12) oraz oczywistą polemikę z obrazem Gérôme, wyposażył ją w ewidentny cielesny powab. Akcentując jednak posagowość jej pozy, pozbawił ją seksualnej dwuznaczności, scalając niejako z marmurową boginią uosabiającą idealne piękno, do której hetera miała być podobna, zdaniem Apellesa i Praksytelesa, nie po części, lecz całym swym ciałem, odbłaskiem idealnej nieśmiertelnej piękności. W obrazie naszego malarza harmonijne piękno hetery zachowującej pełen godności spokój mimo spojrzeń zaskoczonego i pełnego podziwu tłumu czcicieli Posejdona, ma podkreślić typowy, zdaniem artysty, stosunek Greków (narodu artystów) do piękna – stosunek naturalnej admiracji i podziwu, pozbawiony dwuznaczności i seksualnej ekscytacji. Stosunek wyabstrahowany z dzieł sztuki greckiej okresu klasycznego. Jest jednak oczywiste, że grecka hetera w obrazie polskiego malarza, powstałym ćwierć wieku po dziele Francuza, wykazuje zdecydowanie więcej wrażliwości na jej cielesną kobiecość od podobnej do twardej porcelanowej statuetki Phryne Gérôme akcentującej swą seksowność przede wszystkim dwuznacznym gestem.

W *Sądzie Parysa* zrealizowanym nieco tylko później, malarz podjął ten sam temat nagiej pięknej kobiety, otoczonej reagującym na jej piękno tłumem. Tym razem nie była to, utożsamiana z boginią hetera Fryne, lecz sama bogini i otoczyli ją nie Grecy, lecz Grecy i Rzymianie, uosabiający dwa odrębne sposoby pojmowania i wyobrażania piękna: grecki – idealistyczny i racjonalny oraz rzymski – realistyczny i zmysłowy. Obydwa te sposoby rozumienia i przeżywania piękna zostały ocenione z punktu widzenia etyki i moralności. Odpowiadający Rzymianom sposób ujmowania rzeczywistości i postrzegania piękna został tradycyjnie potępiany związkiem z czasami moralnego upadku i dekadencji, to jest z okresem cesarstwa.

³⁷ Lewandowski 1904 (1911: 89 – 95); Czajkowska (2016: 155 – 163); Karpowa (2016: 165-176); Dobrowolski (2017: 15 –20).

Kończąc, chciałbym poruszyć jeszcze jeden aspekt, który, jak sądzimy, jest istotny dla zrozumienia dodatkowych symbolicznych podtekstów naszego obrazu. Wiadomo, że w opiewanych przez Homera walkach pod Troją Wenus wspierała Trojan w walce z Grekami. Wcześniej też zdecydowała, że zakochana w Parysie Helena rzuciła męża, co stało się przyczyną morderczych walk i zagłady miasta. Jedynie Eneasze, syn Wenus, wraz z najbliższą rodziną uciekł z płonącej *polis*, by stać się jednym z protoplastów rzymskiego imperium. Cezar i cesarze z dynastii Julijsko-Klaudyjskiej

Il. 13. Lucas Cranach St., 1525 – 1530. *Adam i Ewa*, Warszawa, Zamek Królewski.

Fot. Zamek Królewski

szczylicili się pokrewieństwem z boginią, która w ten sposób stawiała się pramatką Rzymian. Natomiast w tradycji judeochrześcijańskiej, równie ważnej dla malarza jak antyk, Ewa³⁸ (il. 13) była pramatką wszystkich ludzi. I w

³⁸ Spośród wielu różnych alegorycznych i sięgających Fulgencjusza, interpretacji baśni o Amorze i Psyche warto w tym miejscu zacytować opinię Giacomo Leopardiego (1798 – 1837) na ten temat. Psyche, czyli Dusza, jest alegorią ludzkiej natury i jej ziemskiego przeznaczenia. Jako taka była ona najszczęśliwszą - nie wiedząc. W *Genesis* bezpośrednią przyczyną ludzkiego nieszczęścia i upadku stała się wiedza. I człowiek nie jest więc, zdaniem poety, stworzony by wiedzieć: Leopardi 1821 (2014: 637 – 638; 1821, 10 lutego). Dla Johna Keats'a (1795- 1821) przeciwnie, zawarte w poemacie *Ode to Psyche* (1820) rozważania o Psyche określały ją jako, zbliżone do piękna, ucieleśnienie miłości. I to jabłko które w *Genesis* jest symbolem buntowniczej, grzesznej wiedzy, u Leopardiego – symbolem unieszczęśliwiającej świadomości, u Siemiradzkiego w ręce Wenus – uosobienia

jednej i drugiej tradycji powiązane z „pramatkami” jabłko stawało się symbolem tragicznego w skutkach aktu, naruszającego ustalony porządek i inicjującego zupełnie nowy okres. W obrazie Siemiradzkiego bogini Wenus jest nie tyle boginią homerycką, co platońską personifikacją piękna, przemawiającego do rozumu i instynktu dobra. Ukazując swym hedonistycznie i przyziemnie nastawionym rzymskim wielbicielom poważną i raczej smutną twarz, Wenus zdaje się im oznajmiać istnienie innego niż zmysłowe piękno. Uniesione ku górze jabłko, dar bogini Niezgody (Eris-Discordii) bardziej niż triumf znaczy matczyne upomnienie i zachętę do zmiany. Uwzględniając natomiast dominującą w obrazie atmosferę radosnej euforii wyznawców oraz wagę dla malarza Polaka powiązanych tradycji: rzymskiej i wczesnochrześcijańskiej, zdaje ono sugerować nadchodzenie nowych czasów, zaznaczonych postacią amorka, który ewidentnie nie akceptuje roli niekontrolowanej zmysłowej pasji w życiu człowieka. Jego nieziemski charakter podkreślają barwne niebiańskie skrzydła i naturę – zasłonięte kołczanem genitalia (strzały boskiej miłości nie poraziły jeszcze rzymskich widzów). Przypuszczamy zatem, że gest Wenus byłby zapowiedzią kultu innej niż Wenus matki (il.14), też często przedstawianej z jabłkiem.

Kultu Marii wyzwolonej z grzechu pierwotnego swą ofiarą i pełnej poświęcenia w miłości, prowadzącej do współuczestnictwa w ofierze Syna. W porównaniu do obrazu *Fryne na święcie Posejdona w Eleusis* sprzed paru lat możemy zanotować pewne istotne wzbogacenie znaczenia dzieła. W obrazie *Fryne...*, skoncentrowanym na stosunku Greków do piękna, ten stosunek (czyli uprawiana przez Greków sztuka) polega na rozpoznaniu idealnego piękna nawet w tak dwuznacznej moralnie osobie, jaką była słynna hetera (grecki humanizm). W przypadku *Sądu Parysa* Siemiradzki stwierdza, że sztuka nie musi w rzeczywistości realizować postulatu idealnego piękna. Że

idealnego piękna, stawało się jako jego atrybut, (w sposób zbliżony do jabłka w ręku Maryi), symbolem ofiarnej, pełnej poświęcenia i skłonności do wybaczenia miłości, będącej warunkiem przyszłego ludzkiego szczęścia. Lecz właśnie ta cecha narzucająca inny stosunek do ludzkich słabości i uwzględniająca możliwość poprawy powoduje, że Wenus nie karci a raczej zwraca się do swych błądzących przyziemnością i ukazanych realistycznie Rzymian, wskazując im inny wznioślejszy i idealny rodzaj miłości.

może ona też, subiektywnie kierując się potrzebami władzy i jej prestiżu (Junona) oraz narzucając ideologię fizycznej przemocy (Minerwa), realizować

il. 14. Malarz wielkopolski z kręgu Mistrza Tryptyku z Warty, Maria z Dzieciątkiem i świętymi Felicytą i Perpetuą. Wielkopolska, ok. 1520. Fot. MNW

cele odpowiadające własnym egoistycznym korzyściom (miłość posiadania). I jedynie wewnętrzne odczucie piękna równoznaczne z miłością ofiarną i zdolną do poświęceń, ale i wybaczenia słabości czy błędów, narzuca artyście potrzebę realizowania w swych dziełach ideału piękna, łączącego zachwyt nad formą z moralnością przekazu i jego zgodnością z prawdą o rzeczywistości.

Bibliografia

Albore Livadie, Dobrowolski 2014 = Albore Livadie, Claude, Dobrowolski, Witold: „L’Antica Baia in un’opera di Henryk Siemiradzki”. *Territori della Cultura* [Centro Universitario per i Beni Culturali Ravello] 14-15 (2014):11-25.

Apulejusz 1999 = Apulejusz: *Metamorfozy albo Złoty osioł*, Edwin Jędrkiewicz (przekł.), *Apologia czyli w obronie własnej księga o magii*, Jan Sękowski (przekł.), Prószyński i S-ka, Warszawa 1999.

Belli, Carsana, Pelosi 1998 = Belli, Roberta, Carsana, Vittoria, Pelosi, Adelia, “Le “ville imperiali”, [w:] *Capri antica* (1998: 179 – 223).

Beloch 1989 = Beloch, Karl Julius, Campania. *Storia e topografia della Napoli antica e dei suoi dintorni*, Claudio Ferone, Franco Pugliese Carratelli (red. I przekład), Giovanni Pugliese Carratelli (wstęp), Bibliopolis (wyd.) Napoli 1989 (= *Campanien. Geschichte und Topographie des antiken Neapel und seiner Umgebung*, Breslau 1890).

Boime 1980 = Boime, Albert, *Thomas Couture and the Eclectic Vision*, Yale University Press, New Haven- London 1980.

Callu 1997 = Callu, Jean – Pierre, “Les Romains de la Décadence. Regards du XIX siècle Français (1809 – 1874)”, *Comptes rendus de seances de l’Académie des Inscriptions et Belles Lettres*, 141,4, 1997: 1143 – 1156.

Capri antica 1998 = *Capri antica dalla preistoria alla fine dell’età romana*, Federico, Eduardo, Miranda Elena (red.), Capri 1998.

CIL IV 1871 = *Corpus Inscriptionum Latinarum, IV, Inscriptiones parietariae Pompeianae, Herculenses, Stabianae*, ed. Berlin – Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1871.

Cooper 1995 = Cooper, Craig, “Hypereides and the Trial of Phryne”, *Phoenix*, 49, 1995,4: 303 – 318.

Czajkowska 2016 = Czajkowska, Katarzyna Anna: „Wizja antycznej Grecji w obrazie Henryka Hektora Siemiradzkiego *Fryne na święcie Posejdona w Eleuzis*”, [w:] *Henryk Siemiradzki i akademizm*, Sztuka Europy Wschodniej V 2016 :155 – 164.

D’Arms 1970 = D’Arms, John H., *Romans on the Bay of Naples*, Harvard University Press, Cambridge Mass. (Oxford University Press), London 1970.

des Cars 2010 = des Cars, “Gérôme, peintre d’histoires” [w:] *Gérôme*, Skira, Flammarion (wyd.), Paris 2010 : 25 – 88.

Dierichs 2007 = Dierichs, Angelika, „Am golene Strand der Venus” [w:] *Luxus und Dekadenz* 2007: 31 – 41.

Dobrowolski 1960 = Dobrowolski, Tadeusz: *Nowoczesne malarstwo polskie*, t. 2, Wrocław- Kraków 1960.

Dobrowolski 2001= Dobrowolski, Witold: Neron – mit i rzeczywistość [w:] *Wokół „Quo vadis?”* 2001: 10 – 17.

Dobrowolski 2016 = Dobrowolski, Witold: „Triumf Wenus Henryka Siemiradzkiego”, *Siemiradzki i akademizm. Sztuka Europy Wschodniej V*, Jerzy Malinowski, Irina Gavrash (red.), Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Warszawa 2016, t. IV (2016): 177- 190.

Dobrowolski 2017 = Dobrowolski, Witold, „Wazy greckie w twórczości Henryka Siemiradzkiego”, *Siemiradzki i akademizm, Sztuka Europy Wschodniej V*, Jerzy Malinowski, Irina Gavrash (red.), Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Warszawa 2017.

Dużyk 1984 = Dużyk, Józef: *Siemiradzki. Opowieść biograficzna*, Warszawa 1984.

Franciscis 1979 = Franciscis de, Alfonso, „Baiae” [w:] *Enciclopedia dell’Arte Antica, Supplement*, Istituto dell’Enciclopedia Italiana, Roma 1979: 133 – 134.

Gautier 1847 = Gautier, Théophile, *Salon de 1847*, J. Hetzel, Warnod et C.ie (wyd.), Paris 1847.

Gautier 1861 = Gautier, Théophile, *Abécédaire du Salon de 1861*, E. Dentu (wyd.), Paris 1961.

Gorzelany 2013 = Gorzelany, Dorota, „Zabytki rzymskie źródłem inspiracji malarskiej w *Pochodniach Nerona* Henryka Siemiradzkiego”, *Rozprawy Muzeum Narodowego w Krakowie*, 6, 2013: 165 - 180.

Graefe de 1979 = Graefe de, Rainer: *Vela erunt. Die Zeltdächer der römischen Theater und ähnlicher Anlagen*, Mainz 1979.

Heusinger von Waldegg 1972 = Heusinger von Waldegg, Joachim, Jean – Léon Gérômes Phryne vor den Richtern, *Jahrbuch der Hamburger Kunstsammlungen*, 17, 1972: 122 – 142.

Jęcki 2009 (2010) = Jęcki, Krzysztof, “*Pochodnie Nerona* Henryka Siemiradzkiego”, *Modus*, 8-9 (2009) 2010: 129 – 189.

Kapetzis 2011 = Kapetzis, Ekaterini, *Transformationen der Phryne. Jean-Léon Gérômes antikische Gattungshybriden zwischen Missverständnis und*

Provokation [w:] *Imagination und Evidenz. Transformationen der Antike im ästhetischen Historismus*, Osterkamp, Ernst, Valk, Thorsten (red.), Berlin-Boston 2011: 291 – 311.

Kearns 1996 = Kearns, James, “Quelle histoire? Gautier devant l’oeuvre de Gérôme” [w:] *Le champ littéraire 1860 – 1900. Études offertes à Michel Pakenham*, Keith Cameron (red.), Amsterdam 1996: 71 – 80.

Keats 1820 = Keats, John: “Ode to Psyche” [w:] *Lamia, Isabella. The Eve of St. Agnes and Other Poems*, London 1820.

Konstantynów 2000 = Konstantynów, Dariusz, “Wystawy *Pochodni Nerona* Henryka Siemiradzkiego w Petersburgu (1877) i Moskwie (1879), *Biuletyn Historii Sztuki*, 62, 2000: 437 – 460.

Krause 1998 = Krause, Clemens, “L’edificio residenziale di Villa Jovis” [w:] *Capri antica* (1998: 225 – 240).

Leopardi 2014 = Leopardi, Giuseppe: *Zibaldone di pensieri*, a cura di Rolando Damiani, Mondadori ed., 2014: 637 – 638.

Les savoirs d’ Apulée 2018 = *Les savoirs d’ Apulée*, [w:] *Collection Spudasmata* 175, Plantade, Emanuel & Vallat, Daniel red., Olms ed., Hildesheim 2018.

Lewandowski 1904(1911) = Lewandowski, Stanisław: *Henryk Siemiradzki*, Warszawa –Kraków 1911.

Meljer 2006 = Meijer, Fik: *Un giorno al Colosseo (Il mondo dei gladiatori)*, Laterza ed., Bari – Roma 2006.

Micke-Broniarek, Błaszczyk-Biały 2006 = Micke- Broniarek, Ewa, Błaszczyk-Biały, Aneta: „Henryk Siemiradzki *The Judgement of Paris*” [w:] *Gallery of Polish Painting. Guide*, Ewa Micke-Broniarek (red.) Joanna Holzman (przekł.), National Muzeum in Warsaw, Warsaw 2006: 150.

Miziołek 2004a = Miziołek, Jerzy: „Henryka Hektora Siemiradzkiego wizja antyku: *Sąd Parysa* w Muzeum Narodowym w Warszawie”, *Biuletyn Historii Sztuki*, 1-2 (2004): 81 – 97.

Miziołek 2004b = Miziołek, Jerzy: *Inspiracje śródziemnomorskie: o wizji antyku w sztuce Warszawy i innych ośrodków kultury dawnej Polski*, Warszawa 2004.

Miziołek 2010 = Miziołek, Jerzy: *Muse, Baccanti e Centauri. I capolavori della pittura pompeiana e la loro fortuna in Polonia*, Istituto di Archeologia dell'Università di Varsavia, Istituto Italiano di Cultura di Varsavia, Varsavia 2010.

Miziołek 2011 = Miziołek, Jerzy: „Lux in tenebris. Nerone e i primi cristiani nelle opere di Enrico Siemiradzki e Jan Styka” [w:] *Nerone* 2011: 44 -61.

Miziołek 2016 = Miziołek, Jerzy, „*Dirke chrześcijańska i inne tematy all'antica* w twórczości Henryka Siemiradzkiego. Uwagi i rozważania” [w:] *Siemiradzki i akademizm*, Sztuka Europy Wschodniej V 2016: 21 - 54.

Motta 2018 = Motta, Anna, “Apuleius Biography of Plato in the Platonist Tradition” [w:] *Les savoirs d'Apulée* 2018: 173 – 189.

Museo Archeologico 2008 = *Museo Archeologico dei Campi Flegrei. Catalogo generale, Castello di Baia 3: Liternum, Baia, Miseno*, Paula Miniero, Fausto Zevi (red.), Napoli 2008.

Müller 1836 = Müller, G. *Griechische Bühnen altertümer*, Freiburg am B., 1836.

Nerone 2011 = *Nerone*, Tomei, Maria Antonietta, Rea, Rosella (red.), katalog wystawy, Roma, Colosseo, Foro Romano, Pallatino, Mondadori - Electa ed., Milano 2011.

Nowakowska-Sito 1992 = Nowakowska-Sito, Katarzyna, „Wokół „Pochodni Nerona” Henryka Siemiradzkiego”, *Rocznik Krakowski*, 58, 1992: 103 – 119.

Papet 2010 = Papet, Édouard, „Phryne before the Aeropagus” [w:] *Spectacular Art of Gérôme* 2010: 42 – 44, nr 10.

Plantade N., Plantade E. 2014 = Plantade, Nadjima (Antropologue), Plantade, Emmanuel , “Du conte berbère au mythe grec: le cas d'Eros et Psyche “, *Revue des Études Berbères* 9, 2014: 533 – 563, (bibl.).

Plantade 2018 = Plantade, Emmanuel, “L'inuentio de Psyche et Cupidin: Apulée, lecteur de Dion de Pruse” [w:] Plantade, Emmanuel, Vallat Daniel, *Les savoirs d'Apulée, Spudasmata (Studien zur Klassischen Philologie und ihren Grenzgebieten)* 175, Hildesheim 2018: 299 – 323.

Richter 2007 = Richter, Dieter, “Sodoma und Gomorra. Luksuskritik und die Katastrophe als Strafgericht” [w:] *Luxus und Dekadenz* 2007: 47 – 55.

Sarkowicz, Sieklucka 2016 = Sarkowicz, Dominika, Sieklucka, Marzena, „Pochodnie Nerona – nowe spojrzenie na dzieło Henryka Siemiradzkiego” [w:] *Henryk Siemiradzki i akademizm*, Sztuka Europy Wschodniej V 2016: 95 – 104.

Seznec 1943 = Seznec, Jean J., “The Romans of the decadence and their historical significance”, *Gazette des Beaux Arts*, 24, 1943: 221 – 232.

Siemiradzki i akademizm 2016 = *Henryk Siemiradzki i akademizm* [w:] *Sztuka Europy Wschodniej*, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, IV, Red. Jerzy Malinowski, Irina Gavrash, Katarzyna Maleszko. Współpraca Tatyana L. Karpowa, Warszawa – Toruń 2016.

Spectacular Art of Gérôme 2010 = *The Spectacular Art of Jean-Léon Gérôme*, Laurence des Cars, de Font- Reáulx, Édouard Papet (red.), katalog wystawy [w:] Los Angeles, J. Paul Getty Museum, 2010; Paris, Musée d’Orsay 2010-2011; Madrid, Museo Thyssen- Bornemisza 2011.

Tocco 1908 = Tocco, Efisio Luigi, *Del velario e delle vele negli anfiteatri*, 1908.

Weissenberger 1998 = Weissenberger, Michael, “Hypereides” [w:] *Der Neue Pauly. Enzyklopädie der Antike*, Hubert Cancik (red.), 5, Stuttgart 1998: sp. 804 -806.

Wokół “Quo vadis” 2001 = *Wokół „Quo vadis?”. Sztuka i kultura rzymska czasów Nerona*, Witold Dobrowolski (red.), katalog wystawy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2001.

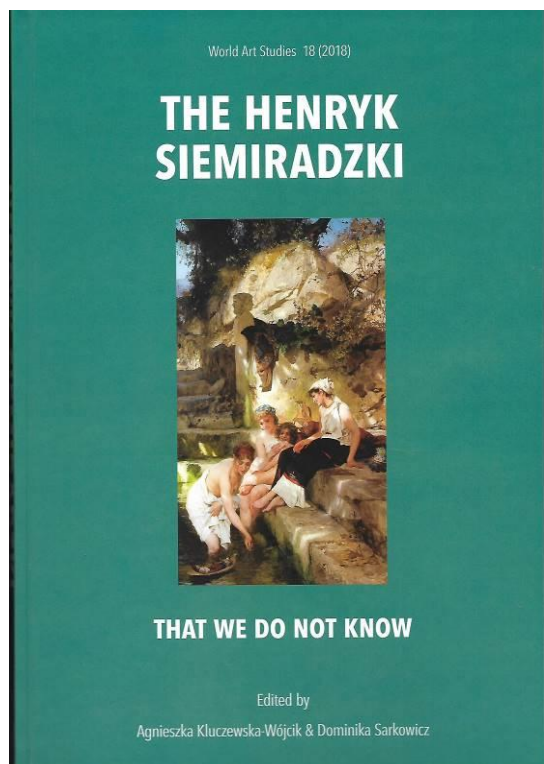
Zawilska 1968 = Zawilska, Halina: „Wstęp” [w] *Henryk Siemiradzki 1843 – 1902. Obrazy i rysunki ze zbiorów polskich*. Katalog, H. Zawilska (oprac.) katalog wystawy, Muzeum Sztuki w Łodzi, Łódź 1968: ndb.

Zielińska 1995 = Zielińska, Janina, „Henryk Siemiradzki, Sąd Parysa” [w:] *Galeria malarstwa polskiego*. Muzeum Narodowe w Warszawie, Przewodnik, Elzbieta Charazińska, Ewa Micke- Broniarek (red.), Małgorzata Płomińska (współprac.), Warszawa 1995: 134.

Zola 1959 = Zola, Emil, *Salons. Recueillis, annotés et présentés par F. W. J. Hemmings et Robert J. Nies*, E, Droz – Geneve, Minard – Paris 1959.

Kapnoba 2016 = Капрова Татьяна, *Генрих Семирадский*, Санкт- Петербург 2008.

Nowe książki

World art Studies. Conferences and Studies of the Polish institute of world art Studies vol. 18 - The Henryk Siemiradzki that we do not know, AGNIESZKA KLUCZEWSKA-WÓJCIK & DOMINIKA SARKOWICZ (eds.)

Table of contents: JERZY MALINOWSKI, The Henryk Siemiradzki that we do not know – introduction; AGNIESZKA KLUCZEWSKA-WÓJCIK, Reassessing Academism: Bouguereau, Cabanel, Gérôme and Siemiradzki; AGNIESZKA ŚWIĘTOSŁAWSKA, First Attempts: the Early Work of Henryk Siemiradzki; VERONICA BOGDAN, Henryk Siemiradzki and the Imperial Academy of Arts; TATYANA KARPOVA, Siemiradzki as Portrait Painter; VITA SUSAK, Jesus and the Samaritan Woman (1890) by Henryk Siemiradzki in the Context of European Art: Variations on a Theme; AGNIESZKA KUCZYŃSKA, Christ and Sinner by Henryk Siemiradzki – Selected Problems of the Iconography of Christ in 19th Century Russian Painting; GRZEGORZ FIRST, Res Orientalis: Works of art from the ancient Near East and Henryk Siemiradzki's "archaeological workshop"; MARIA NITKA, Henryk Siemiradzki's Figuralism; ANETA BIAŁY, Henryk Siemiradzki and the Circle of Spanish Painters in Rome. How and Why Siemiradzki – an Ardent Opponent of the Fortunists in Rome – became a Follower of Mariano Fortuny in the Eyes of

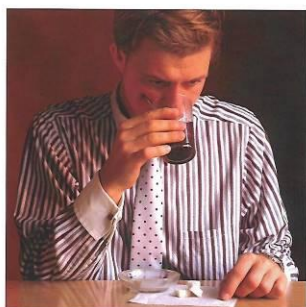
French Critics in Paris; NIKE F. LAMBE, “Et in Arcadia ego”. Where Henryk Siemiradzki, Lawrence Alma-Tadema and Frederic Leighton met; WOJCIECH M. GŁOWACKI “A Polyglot of a Paintbrush”? Critical Reception of Nero’s Torches in France; KAMILA TWARDOWSKA, Henryk Siemiradzki and his interest in the paranormal phenomena; MAGDALENA LASKOWSKA, MONIKA PAŚ, Henryk Siemiradzki – works, memorabilia, documents. The history of the collection of the artist’s legacy in the National Museum in Krakow; MARZENA SIEKLUCKA, DOMINIKA SARKOWICZ, RAFAŁ JANKE, An unknown collection of photographs from the Siemiradzki family albums; ELENA V. NESTEROVA, SERGEY SIRRO, Academic traditions in the art of H. Siemiradzki (on the base of technological research made in the State Russian Museum); YULIA DYAKONOVA, Henryk Siemiradzki’s artistic process . Reconstruction of its initial stage – with the use of X-ray research (based on the collection from The Tretyakov Gallery); KSENIA ZDZIESZYŃSKA-DEMOLIN, DOROTA PLIŚ, A multi-staged and passionate process of building and modifying compositions in Henryk Siemiradzki’s paintings in the light of analytical photography; DOMINIKA SARKOWICZ, MARZENA SIEKLUCKA, ANNA KLISIŃSKA-KOPACZ, The palette and characteristic features of Henryk Siemiradzki’s use of pigments in the context of the examination of two paintings of uncertain attribution; JUSTYNA KWIATKOWSKA Characterization of binding media in Henryk Siemiradzki’s works by using non-invasive reflection infrared technique; RADOSŁAW WĄSIK, Application of microscopic dendrological analysis in the identification of wooden supports of selected works by Henryk Siemiradzki.

Polish Institute of World Art Studies & Tako Publishing House, Warsaw–Toruń 2018
ISSN 2543-4624 (s. 182)

DAGEROTYP

STUDIA Z HISTORII I TEORII FOTOGRAFII

Nr1 (25) / 2018

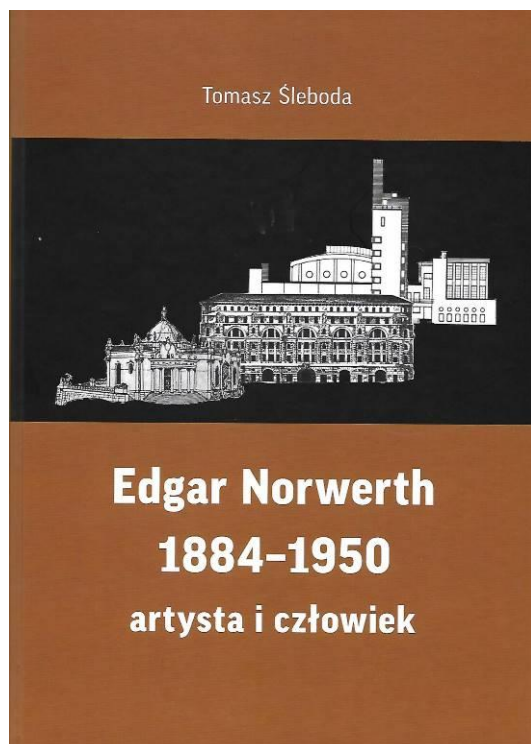
FOTOGRAFIA I SZTUKA

Dagerotyp. Studia z historii i teorii fotografii / Daguerreotype StudieS in the hiStory and theory of photography, No. 1 (25) - Fotografia i Sztuka / Photography & Art, MAŁGORZATA MARIA GRĄBCZEWSKA (ed.)

Spis treści / Contents: MAŁGORZATA MARIA GRĄBCZEWSKA, „Dagerotyp” – nowy początek / ‘Daguerreotype’ – new beginning; STUDIA / STUDIES: ANNA MASŁOWSKA, „O zastosowaniu fotografii do malarstwa” – nowe medium w atelier malarza w XIX w. / ‘On the use of photography for painting’ – a new medium in the painter’s arsenal in the nineteenth century; LECH LECHOWICZ, *Fotografia w kręgu awangardy lat 1909–1939. Konstruktywizm* / Photography in the avant-garde circle of 1909–1939. Constructivism; ADAM MAZUR, *Radość fotografii. uwagi o twórczości Piotra Ukłańskiego* / ‘The Joy of Photography. Notes on Piotr Uklański’s Work’; KOLEKCJE / COLLECTIONS: MONIKA KOZIEŃ, *Sztuka współczesna w zbiorach Muzeum Fotografii w Krakowie*; WOJCIECH WALANUS, *Zbiory Fototeki Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego*; RECENZJE / REVIEWS: WERONIKA KOBYLIŃSKA-BUNSCH, *W nieustannym napięciu. Wokół Foto-konstelacji Pawła Mościckiego*; WITOLD KANICKI, *Zaburzona epoka. Polska fotografia artystyczna w latach 1945–1955 Macieja Szymanowicza*; VARIA: Stefan Czyżewski *Zofia Rydet – dziedzictwo kultury i fotograficzny eksperyment*; LECH LECHOWICZ, *Historia fotografii polskiej, opracowanie zbiorowe – dzieje przedsięwzięcia*; „Dagerotyp” – zawartość numerów 1–24, oprac. Barbara Kosińska; Wybór publikacji

związanych z historią i teorią fotografii (lata 2016–2017), oprac. Weronika Kobylińska-Bunsch; Summaries.

Stowarzyszenie Historyków Fotografii Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata Muzeum Fotografii w Krakowie, Warszawa 2018 ISSN 1233-2445 (s. 258)

TOMASZ ŚLEBODA, Egdard Norwert 1884-1950. Artysta i człowiek,

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, Warszawa – Toruń 2018 ISBN 978-65480-32-3 (s. 576)

Bibliografia (Marcin Teodorczyk)

KOMUNIKATY ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA (od października 2012 do lutego 2018) – red. Jerzy Malinowski

SZTUKI I KRYTYKI. KOMUNIKATY ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA (od marca 2018) – red. Jerzy Malinowski, Grażyna Raj i Marcin Teodorczyk

ROCZNIK 2012

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 1, październik 2012 r.

- **Informacja o terminach spotkań naukowych PISnŚŚ**
- **Zaproszenie na konferencję:** Politics of Erasure. Memory, Representation, Tyranny and Ethos, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 17-18.10.2012 r. Konferencja zorganizowana przy współpracy Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata w Warszawie
- **Zaproszenie na konferencję:** Korea: Art and Artistic Relations with Europe/Poland, Muzeum Etnograficzne, Warszawa, 26-27.10.2012 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2, listopad 2012 r.

- **Zaproszenie na konferencję:** The Ukrainian and Jewish Artistic and Architectural Milieus of Lwów/Lemberg/Lviv: From Ausgleich to the Holocaust, Centrum Historii Miast Europy Środkowo-Wschodniej, Lwów, 5-7.11.2012 r.
- **Informacja o terminach spotkań naukowych PISnŚŚ**
- **Zaproszenie na konferencję:** Arte de América Latina, Łódź, 26-28.09.2013 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 3, grudzień 2012 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji i Afryki**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 1.12.2012 r.
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa 6.12.2012 r. Spotkanie z dyrekcją i pracownikami naukowymi Wietnamskiego Instytutu Studiów nad Sztuką i Kulturą Ministerstwa Kultury i Turystyki w Hanoi (Vietnam Institute of Culture and Arts Studies VICAS)
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Żydów** i innych mniejszości narodowych w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 15.12.2012

- **Sprawozdanie z konferencji:** Politics of Erasure. Memory, Representation, Tyranny and Ethos / Polityka wymazywania. Pamięć, etos, reprezentacja oraz tyrania idei i widzialności
- **Sprawozdanie z konferencji:** Korea: Art and Artistic Relations with Europe/Poland
- **Sprawozdanie z konferencji:** The Ukrainian and Jewish Artistic and Architectural Milieus of Lwów/Lemberg/Lviv: From Ausgleich to the Holocaust.

ROCZNIK 2013

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 1(4), styczeń 2013 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 10.01.2013 r. Wykład prof. Jana Wiktora Sienkiewicza (Uniwersytet Mikołaja Kopernika; PISnSS), *Artyści Andersa na Bliskim Wschodzie*
- **Spotkanie Zakładu Sztuki Ameryki Środkowej i Południowej**, Łódź, 17.01.2013 r. Wykład prof. Doris Bienko de Peralta (Escuela Nacional de Antropología e Historia, I.N.A.H., México), *Ikonografia wizji religijnych w sztuce kolonialnej Meksyku* (w języku polskim)
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji i Afryki**, siedziba PISnSS, Warszawa, 19.01.2013 Wykłady dr Anny Nadolskiej-Styczyńskiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika; PISnSS), *Od znaku do ornamentu. O przemianach w zdobnictwie tkanin Afryki Zachodniej*, dr Anety Pawłowskiej (Uniwersytet Łódzki; PISnSS), *Sztuka i apartheid*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Rosji i Europy Wschodniej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 19.01.2013 r. Wykłady: dr. Dominika Ziarkowskiego (Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków; PISnSS), *Akwarele Giacoma Quarenghiego i Zygmunta Vogla - wczesne świadectwa zainteresowania rosyjskimi i polskimi zabytkami narodowymi*, dr Marii Nitki (Uniwersytet Zielonogórski), *Rzym, papież, kościoły, obrazy" (N. Gogol) - Wieczne Miasto rosyjskich i polskich artystów lat 20 i 30 XIX wieku*
- **Publikacja:** Joanna Rydzkowska, *Spuścizna kulturowa Ormian polskich. Iluminowane rękopisy z XVI – XVIII wieku w zbiorach polskich (Cultural heritage of the Polish Armenians. Illuminated manuscripts of the 16th-18th centuries in Polish collections)*, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata. Warszawa – Toruń 2012 (60 s.).

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2(5), luty 2013 r.

- **Prezentacja publikacji PISnŚŚ**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 7.02.2013 r. 古今波兰艺术和中波美术交流” (Poland-China: Art and Cultural Heritage), Shanghai Jinxiu Wenzhang, Shanghai 2012
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 14.02.2013 r. Wykład dr Wioletty Brzezińskiej (PISnŚŚ), *Klasycystyczne założenia pałacowo-parkowe na Wołyniu ok. 1780-1831 oraz przedstawieniem programu badawczego Rezydencje na Ziemiach Wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji Południowo-Wschodniej** oraz zebranie Zakładu Sztuki Azji, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 16.02.2013 r. Wykłady dr Marzanny Popławskiej (Uniwersytet Wrocławski; PISnŚŚ), *Chryścianizacja i lokalizacja na gruncie jawajskiego teatru cieni*, Marianny Lis (Akademia Teatralna, Warszawa; PISnŚŚ), *Tradycyjny i współczesny wayang beber z Jawy Środkowej*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Żydów** oraz zebranie Zakładu Sztuki Żydowskiej, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 23.02.2013 r. Wykłady dr Tamary Sztymy-Knasieckiej (Muzeum Historii Żydów Polskich, PISnŚŚ), *Nacjonalizm Diaspory i sztuka: nowa przestrzeń, nowe inspiracje, 1918-1939*, dr Renaty Piątkowskiej (Muzeum Historii Żydów Polskich, PISnŚŚ), *Perec, Herzl i sztuka żydowska. Żydowscy artyści w Warszawie przed 1 wojną światową - między jidyszyzmem i syjonizmem.*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 3(6), marzec 2013 r.

- **Prezentacja publikacji PISnŚŚ**: *Art of Japan, Japanisms and Polish-Japanese Art Relations*, spotkanie z jej redaktorami dr Agnieszką Kluczewską-Wójcik i prof. Jerzym Malinowskim
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji i Afryki**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 9.03.2013 r. Wykłady: Magdalena Ginter-Frołow (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnŚŚ), *Malarstwo XVI-wiecznego Szirazu - wybrane problemy*, Karolina Krzywicka (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnŚŚ), *Motyw islami w tradycyjnej ceramice Chorezmu.*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 21.03.2013 r. Wykład dr Anny Maniakowskiej-Sajdak (Muzeum Narodowe w Warszawie), *Dbłość o obrazy dawne' w środowisku warszawskim w latach 1764-1863*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji i Afryki**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 23.03.2013 r. Wykłady: dr Magdalena Łaptaś (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), *Archaniółowie i apostołowie w nubijskich scenach opieki*, dr Jacek Tomaszewski (PISnŚŚ), *Zbiory rękopisów chrześcijańskich w regionie Tigray (Etiopia) i ich digitalizacja*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 28.03.2013 r. Wykład dr Magdaleny Tarnowskiej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego; PISnŚŚ), *Artyści żydowscy w Warszawie 1939-1942*

- **Zaproszenie na konferencję:** VII Ogólnopolskie Spotkanie Historyków I Konserwatorów Dzieł Sztuki Orientu Sztuki (wspólnie z Pracownią Sztuki Orientu, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika), Toruń, 14-15.06.2013 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** I Konferencja Polskich i Rosyjskich Historyków Sztuki POLSKA – ROSJA: SZTUKA I HISTORIA - I конференция польских и российских историков искусства ПОЛЬША –РОССИЯ: ИСКУССТВО И ИСТОРИЯ, 14-16.09.2013 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Politics of Erasure. Memory, Representation, Tyranny and Ethos, Wrocław, 17-18.10.2013 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Korea: Art and Artistic Relations with Europe, Warszawa, 25-26. 10. 2013 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** The Ukrainian and Jewish Artistic and Architectural Milieus of Lwów/Lemberg/Lviv: From Ausgleich to the Holocaust, Warszawa, 5-7.11.2013 r
- **Sprawozdanie:** Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Rosji i Europy Wschodniej, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 10.11.2012 r. Wykłady: r. dr Zofia Krasnopolska-Wesner (Akademia Sztuk Pięknych, Gdańsk; PISnSŚ): *W stronę jedności sztuki i życia. Bohema literacka i artystyczna Srebrnego Wieku*; Irina Gavrash (Uniwersytet Gdański.; PISnSŚ): *Współcześni jurodowi, czyli strategie subwersyjne we współczesnej sztuce rosyjskiej*
- **Sprawozdanie:** Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji i Afryki, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 17.11.2012 r. Wykłady: dr Marcin Jacoby (Uniwersytet Warszawski; PISnSŚ): *Gong Xian (ok. 1618-1689) - innowator czy kontynuator szkoły Dong Qichanga? Postać założyciela Szkoły Nankińskiej, jego twórczość i teorie malarskie*, dr Katarzyna Zapolska (PISnSŚ): *Motywy zdobnicze w tekstyliach chińskich z XVIII i XIX w.*
- **Sprawozdanie:** Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji i Afryki, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 1.12.2012 r. Wykłady: dr Agnieszka Staszczuk (Uniwersytet Jagielloński; PISnSŚ), *Cztery malowane tablice wotywnie z regionu Baktrii w zbiorach Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku. Analiza ikonograficzna w odniesieniu do rzeźby epoki Kuszanów*, dr Dorota Kamińska-Jones (Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Toruń ; PISnSŚ), *Kobiety indyjskie w twórczości artystów europejskich w okresie East India Company*
- **Sprawozdanie:** Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Żydów i innych mniejszości narodowych, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 15.12.2012 r. Wykłady:
dr Małgorzata Stolarska-Fronia (Muzeum Historii Żydów Polskich, Warszawa; PISnSŚ), *Przedwojenne muzea żydowskie w Niemczech*, dr Artur Kamczycki (Uniwersytet Adama Mickiewicza; PISnSŚ), *Muzeum Żydowskie Daniela Libeskinda w Berlinie. Analiza struktury budynku w kontekście obrazowej symboliki żydowskiej*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 22.11.2012 r.
- **Prezentacja publikacji PISnSŚ**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 29.11.2012 r. *Art of the Islamic World and the Artistic Relationships between Poland and Islamic Countries* - red.: dr Beata Biedrońska-Słota (Muzeum Narodowe,

Kraków; PISnSS), Magdalena Ginter-Frołow (Muzeum Azji i Pacyfiku, Warszawa; PISnSS) i prof. Jerzy Malinowski

- **Prezentacja publikacji PISnSS**, siedziba PISnSS, Warszawa, 20.12.2012 r. *Art, Myths and Visual Culture of South Asia* - red. prof. Piotr Balcerowicz (Uniwersytet Warszawski; PISnSAŚ) przy współpracy prof. Jerzego Malinowskiego, Wyd. Monohar, Delhi 2011; - *The History of Art History in Central, Eastern and South-Eastern Europe Jubilee International Conference on the bicentennial anniversary of the first lecture on the history of art at the Vilna University* (15. 09. 1810) - red. prof. Jerzy Malinowski
- **Umowa o współpracy PISnSS z Siam Society w Bangkoku**, Warszawa, 31.05.2012 r.
- **Deklaracja Polsko-Rosyjskiej współpracy zakresie historii sztuki i ochrony dziedzictwa kulturowego**, Warszawa, 14.09.2012 r.
- **Umowa o współpracy PISnSS z Indonesian Institute of the Arts w Surakarta**, Warszawa – Surakarta, 9.11.2012 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 4(7), kwiecień 2013 r.

- **Spotkanie w sprawie powołania Ogólnopolskiego Seminarium Teorii i Historii Scenografii i Plastyki Teatralnej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 11.04.2013 r.
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Wschodniego Chrześcijaństwa**, siedziba PISnSS, Warszawa, 13.04.2013 r. Wykłady Marii Ołdakowskiej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), *Ikony bizantyjskie we Francji w XV i XVI wieku*; - Joanny Rydzkowskiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika; Muzeum Narodowe w Szczecinie; PISnSS), *Ormiańskie malarstwo miniaturowe w Rzeczypospolitej Obojga Narodów - próba klasyfikacji i określenia periodyzacji*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 18.04.2013 r. Wykład prof. dr hab. Piotra Balcerowicza (Uniwersytet Warszawski; PISnSS) *Ślady buddyzmu w Afganistanie*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 25.04.2013 r. Wykład dr Bogny Łakomskiej (Akademia Sztuk Pięknych, Gdańsk; PISnSS) *O początkach kolekcjonerstwa w Chinach: Od gromadzenia rzeczy magicznych do zbierania dzieł sztuki*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Żydów**, siedziba PISnSS, Warszawa, 27.04.2013 r. Wykłady Magdaleny Macudzińskiej-Kamczyckiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika; PISnSS), *Narodziny „żydowskiej archeologii” i nowoczesna interpretacja antycznej sztuki żydowskiej*; Moniki Czekanowskiej (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; PISnSS), *Pieśń nad Pieśniami w twórczości Wilhelma Wachtla: Analiza ikonograficzno-porównawcza*
- **Publikacja:** *Art of the Orient*, vol. I, red. DOROTA KAMIŃSKA-JONES, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 5(8), maj 2013 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 9.05.2013 r. Wykład Karoliny Łabowicz-Dymanus (Żydowski Instytut Historyczny; PISnSS), *Estonia w awangardowym „stylu”. Sprzeciw artystów wobec polityki kulturalnej ZSRR*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Wschodniego Chrześcijaństwa**, siedziba PISnSS, Warszawa, 18.05.2013 r. Wykład dr Svetozary Racevej (Uniwersytet św. Cyryla i Metodego, Veliko Tarnovo, Bułgaria), *Iconography of the Hierotopos: the Silver Proskynitarion from the Burning Bush Chapel at the Sinai Monastery of St. Catherine*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 23.05.2013 r., Wykład Maurycego Gawarskiego (Uniwersytet Warszawski; PISnSS) *Teatr w Chinach: historia i współczesność*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji**, siedziba PISnSS, Warszawa, 25.05.2013 r. Wykłady Krzysztofa Morawskiego (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnSS), *Ornamenty Indonezji i ich symbolika*; Marii Szymańskiej-Ilnata (Muzeum Azji i Pacyfiku), *Związki muzyki i magii na Sumatrze*
- **Publikacja:** *Art Traditions of Extra-European Culture*, Vol. II, red. BOGNA ŁAKOMSKA, Polish Institute of World Art Studies & Tako Publishing House, Warsaw-Toruń 2012; ISBN 978-83-62737-2-8 (198 s.).

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 6(9), czerwiec 2013 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 13.06.2013 r. Wykład prof. dr Tanii Tribe (School of Oriental and African Studies, University of London), *Landscape, Kingship and Monasticism: the Art and Archaeology of Medieval Ethiopia*
- **Nadzwyczajne Zebranie Naukowe**, siedziba PISnSS, Warszawa, 19.06.2013 r. Wykład prof. dr Nurhan Atasoy (Turkish Cultural Foundation, Stambuł), *Ottoman Court Costumes*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Wschodniego Chrześcijaństwa**, siedziba PISnSS, Warszawa, 29.06.2013 r. Katarzyny Nowak-Komar (Katolicki Uniwersytet Lubelski), *XVII-wieczny ewangeliarz ormiański Rkps. 2381 z Biblioteki Uniwersyteckiej KUL i jego tajemnice*; Angeliki Brzostowskiej-Pociechy (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), *Próba określenia wpływu sztuki Europy Zachodniej na ikonografię prawosławnych Słowian Bałkańskich XVII i XVIII w. na podstawie wybranych motywów nowotestamentowych*
- **I Sympozjum Polskich i Rosyjskich Historyków Sztuki**, Muzeum Uniwersyteckie, 27-28.06.2013 r. Wykład: *Polscy i rosyjscy artyści i architekci w koloniach artystycznych zagranicą i na emigracji politycznej 1815–1990*

- **Publikacja:** *South-East Asia: Studies in Art, Cultural Heritage and Relations with Europe*, red. Izabela Kopania, Polish Institute of World Art Studies & Tako Publishing House, Warsaw- Toruń 2012
- **Publikacja:** *Trickster Strategies in the Artists' and Curatorial Practice*, red. ANNA MARKOWSKA Polish Institute of World Art Studies & Tako Publishing House, Warsaw-Toruń 2012

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 7/8/9(10/11/12), lipiec-sierpień-wrzesień 2013 r.

- **Konferencja** Arte de América Latina y los contactos artísticos entre Polonia y América Latina, Katedra Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 26-28 września 2013
- **V Konferencja Sztuki Nowoczesnej w Toruniu / The 5th Conference Of Modern Art in Toruń** Sztuka Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii & Republiki Irlandii w XX-XXI wieku i polsko-brytyjskie & irlandzkie kontakty artystyczne, Centrum Sztuki Współczesnej, Toruń, 9-11.10.2013 r.
- **Umowa o współpracy:** Naukowo-Badawczy Instytut Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki Rosyjskiej Akademii Architektury i Budownictwa w Moskwie. Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie
- **Umowa o współpracy** PISnSS a Muzeum Historii Żydów Polskich. Przedmiotem umowy są: organizacja Kongresów Sztuki Żydowskiej, publikacja serii wydawniczej „Jewish Art in Poland and Central-East Europe”, a także specjalistyczne konferencje naukowe, warsztaty konserwatorskie oraz dwuletnie podyplomowe studia historii żydowskiej
- **Publikacja:** Agnieszka Sylwia Staszczyk, *Rzeźba hinduistyczna w Mathurze od II do IV w. n.e. Ikonografia i forma* [*Hindu sculpture of Mathura from 2nd to 4st CE. Iconography and form*] Wydawnictwo DiG, Warszawa 2012.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 10(13), październik 2013 r.

- **Spotkanie Zespołu ds. konferencji Teatry Azji Wschodniej – tradycje, inspiracje i relacje z teatrem europejskim**, siedziba PISnSS, Warszawa, 5.10.2013 r.
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Wschodniego Chrześcijaństwa**, siedziba PISnSS, Warszawa, 12.10.2013 r. Wykład Angeliki Brzostowskiej-Pociecha (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), *Malarstwo bułgarskie XVIII i początku XIX wieku w kontekście łacińskich źródeł ikonograficznych*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 24.10.2013 r. Wykład dr. Marcina Krawczuka (Uniwersytet Warszawski; PISnSS), *Ewangeliarz Abba Garima – najstarszy rękopis etiopski i jego ikonografia*

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Żydowskiej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 26.10.2013 r. Wykłady Izabelli Powalskiej (Uniwersytet Łódzki; PISnSS), *Samuel Hirszenberg w kręgu rodziny Poznańskich*; dr Małgorzaty Stolarskiej-Fronia (Uniwersytet Mikołaja Kopernika; PISnSS), *Żydowski ekspresjonizm – w poszukiwaniu przestrzeni kulturowej*
- **V Konferencja Sztuki Nowoczesnej w Toruniu**, *Sztuka Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii & Republiki Irlandii w XX – XXI wieku i polsko – brytyjskie & irlandzkie kontakty artystyczne*, Centrum Sztuki Współczesnej, Toruń, 9-11.10.2013 r.
- **Sprawozdanie z konferencji**: *Arte de América Latina y los contactos artísticos entre Polonia y América Latina*, Łódź, 26-28.09.2013 r.
- Publikacja: *Sztuka Ameryki Łacińskiej / Arte de America Latina* 2012, nr 2, red. EWA KUBIAK, Instituto Polaco de Investigación del Arte Mundial & Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 11(14), listopad 2013 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 14.11.2013 r. Wykład dr Agnieszki Kluczewskiej-Wójcik (Uniwersytet Mikołaja Kopernika; PISnSS), *Japonia w oczach Polaków na przełomie XIX i XX wieku*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 28.11.2013 r. Wykład prof. Carlosa Dimeo Álvareza (Uniwersytet Warszawski), *Ponowoczesne perspektywy teatru Ameryki Łacińskiej*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji**, siedziba PISnSS, Warszawa, 30.11.2013 r. Wykłady dr. Macieja Kanerta (Uniwersytet Adama Mickiewicza), *Program badawczy „Japońska sztuka buddyjska w państwowych zbiorach europejskich”, realizowany przez Uniwersytet w Zurychu i Uniwersytet Hosei w Tokio przy współpracy Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu*; Katarzyny Maleszko (Muzeum Narodowe w Warszawie; PISnSS), *Japońska sztuka buddyjska w kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie*
- **Konferencja**: Sustainable art – facing the need for regeneration, responsibility and relations, Institute of Art History, Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Wrocławski, 20-21.11.2013 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 12(15), grudzień 2013 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 5.12.2013 r. Wykład dr. Sergiusza Kravtsova (Uniwersytet Jerozolimski; PISnSS), *„Złoty Wiek” synagog murowanych w Rzeczypospolitej*
- **Walne Zebranie** w Sali Muzeum Azji i Pacyfiku, Warszawa, 14.12.2013 r.

- **Sprawozdanie:** Międzynarodowa Konferencja Art – sztuka wobec potrzeby zrównoważonego rozwoju.

ROCZNIK 2014

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 1(16), styczeń 2014 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 11.01.2014 r.
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 16.01.2014 r. Wykład Marcina Gocha (PISnSŚ), *Między akademizmem a symbolizmem. Twórczość Wilhelma Kotarbińskiego*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Wschodniego Chrześcijaństwa**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 18.01.2014 r. Wykład Magdaleny Olszewskiej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), *Ormianie w kręgu Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764-1795)*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1945-1970**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 25.01.2014 r. Wykłady dr Ewy Toniak (PISnSŚ), *Przedsiębiorstwo Państwowe „Pracownie Sztuk Plastycznych” 1951-1968: Rekonesans*, dr Agnieszki Chmielewskiej (Uniwersytet Warszawski) *„Pracownie Sztuk Plastycznych”: Przypadek Karola Tchorka*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 30.01.2014 r., Wykład prof. Grażyny Bobilewicz (Instytut Słowianoznawstwa PAN), *Filozofia i sztuka. Myśl rosyjska w grafice Jurija Iwanowicza Seliwiorstowa (1940-1990)*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Krakowskiego, 27.01.2014 r. Wykład dr Beaty Biedrońskiej-Słotowej (PISnSŚ), *Kobierce tureckie w Polsce w kontekście wystawy kobierców tzw. siedmiogrodzkich w Muzeum Narodowym w Gdańsku.***

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2(17), luty 2014 r.

- **Spotkanie Zespołu ds. konferencji**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 1.02.2014 r. *Teatry Azji Wschodniej – tradycje, inspiracje i relacje z teatrem europejskim*
- **Ogólnopolskie Seminarium „Sztuka 1944 – 1968/1970”**, siedziba PISnSŚ, Warszawa, 15.02.2014 r. Wykłady dr Aleksandry Sumorok (Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi; PISnSŚ), *Socrealizm od środka. Architekci-architektura-wnętrza*, dr Dorota Grubba-Thiede (PISnSŚ), *Wanda Czelkowska i Tadeusz Sieklucki w poszukiwaniu nowoczesności*

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Wschodniego Chrześcijaństwa**, siedziba PISnSS, Warszawa, 22.02.2014 r. Wykład Dominiki Macios (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), *Prasa polska a Genocyd Ormian w latach 1895-1939*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Krakowskiego, 24.02.2014 r. Wykład** Aleksandry Görlich (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”; PISnSS) i Joanny Haby (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”; PISnSS) *Japońskie parawany – konstrukcja i szczególna forma obrazu.*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 3(18), marzec 2014 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Ochrony Dziedzictwa Kulturowego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 12.03.2014 r. Wykład dr hab. Weroniki Liszewskiej (ASP w Warszawie; PISnSS) *Zagadnienia ochrony etiopskich zwojów pergaminowych*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 13.03.2014 r. Wykład dr Katarzyny Kociołek (UW; PISnSS), *Od pejzażu do land art - miejsce, pamięć kulturowa i tożsamość w sztuce irlandzkiej*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 20.03.2014 r. Wykład Agnieszki Ayşen Kaim (PISnSS), *Formy tureckiego teatru tradycyjnego czyli sztuki widowiskowe koczowników*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 27.03.2014 r. Wykład dr Małgorzaty Stępnik (UMCS; PISnSS), *Badaczka, artystka, szamanka. Duchowe podróże Mai Deren*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1944–1968/1970**, siedziba PISnSS, Warszawa, 30.03.2014 r. Wykład dr Agaty Soczyńskiej (PISnSS), *Grupa Kobyłecka. Początek (1947 – 1950)*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Krakowskiego**, 17.03.2014 r. Wykład dr Beaty Biedrońskiej-Słotowej (PISnSS), *Makata turecka zakupiona w Stambule przez Henryka Sienkiewicza.*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 4(19), kwiecień 2014 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Rosji i Europy Wschodniej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 5.04.2014 r. Wykłady dr Justyny Sprutta (PISnSS), *Sztuka starowierców w Rosji w XVIII wieku*, dr. Dominika Ziarkowskiego (Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków; PISnSS), *Pomiędzy tradycją a okcydentalizacją. Architektura cerkwi św. Andrzeja w Kijowie*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1944–1970**, siedziba PISnSS, Warszawa, 12.04.2014 r. Wykład dr Anny Leśniewskiej-Zagrodzkiej (Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna i Filmowa, Łódź), *Przestrzeń jako narzędzie poznania motywem twórczości Magdaleny Więcek*
- **Ogólnopolskie Seminarium Ochrony Dziedzictwa Kulturowego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 16.04.2014 r. Wykład Małgorzaty Grzelec (ASP w

Warszawie), *Ulotne piękno. Zarys problematyki konserwacji piór ptasich w zabytkach etnograficznych, archeologicznych, historii naturalnej i dziełach sztuki*

- **Zebranie Naukowe Oddziału Krakowskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 14.04.2014 r. Wykład Ewy Marcinkowskiej (Muzeum Narodowe w Krakowie), *Farangi-sazi. Nowe spojrzenie na malarstwo perskie XVII w.*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Krakowskiego**, 28.04.2014 r. Wykład dr Małgorzaty Reinhard-Chlandy Kira Banasińska - *sto lat emigracji na kontynencie azjatyckim. Portret artystki i niezłomnej Polki*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Toruńskiego**, 8.04.2014 r. Wykład Magdaleny Nieżwickiej (Muzeum Okręgowe w Toruniu; PISnSS), *„Pasja podróżowania” wystawa w Muzeum Podróżników (Muzeum Okręgowe w Toruniu).*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 5(20), maj 2014 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 15.05.2014 r. Prezentacja książki Magdaleny Furmanik-Kowalskiej (PISnSS) i Joanny Wasilewskiej (Muzeum Azji i Pacyfiku; PISnSS) publikacji PISnSS: *Strój – zwierciadło kultury*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1944-1970**, siedziba PISnSS, Warszawa, 17.05.2014 r. Wykład Iriny Gavrash (Uniwersytet Gdański; PISnSS), *Gry artysty ze światem. Transgresja jako podstawowa kategoria twórczości Waleriana Borowczyka*
- **Ogólnopolskie Seminarium Ochrony Dziedzictwa Kulturowego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 21.05.2014 r. Wykład Joanny Koryciarz-Kitamikado (PISnSS), *Tradycyjne metody konserwacji laki we współczesnej Japonii*
- **Ogólnopolskie Seminarium Teorii i Historii Scenografii i Plastyki Teatralnej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 31.05.2014 r. Wykład Ewy Dąbek-Derda (Uniwersytet Śląski w Katowicach) i Agnieszki Koecher-Hensel (Instytut Sztuki PAN, ASP w Warszawie; PISnSS), *Krystyna Zachwatowicz, Jerzy Juk-Kowarski i scenograficzne realizacje „Ślubu” Witolda Gombrowicza*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Krakowskiego**, 12.05.2014 r. Wykład Joanny Haba (Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej), *Czerwone uchikake – zabytkowe kimono z kolekcji Feliksa Mangghi Jasieńskiego.*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 6(21), czerwiec 2014 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1944-1970**, siedziba PISnSS, Warszawa, 14.06.2014 r. Wykład dr Magdaleny Tarnowskiej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego; PISnSS), *Żydowskie środowisko artystyczne w Warszawie 1945-1949*
- 2. Congress of Jewish art in Poland – art in jewish society, Warszawa, 24-26.06.2014 r., Muzeum Historii Żydów Polskich

- **Sprawozdanie z konferencja:** Bursa and Krakow: history and artistic culture of the Ottoman Empire and the Kingdom of Poland in the 15th-16th centuries
- **Nowe publikacje PISnSS** (od końca 2013 do maja 2014) – część I.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA Nr 7- 9(22-24), lipiec-wrzesień 2014 r.

- **Konferencja:** 2nd Conference of Islamic Art in Poland Polish-Lithuanian Commonwealth – Ottoman Empire: art & architecture – religions – societies. The conference organized in the 600th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Poland and Turkey in 1414. In collaboration with: Nicolaus Copernicus University in Torun – Section of Oriental Art, Union of Polish Architects SARP, Asia and Pacific Museum in Warsaw. September 15th-17th, 2014
- **Konferencja:** III Jornadas Latinoamericanas, 25-26 de septiembre 2014, La espiritualidad de América Latina
- **Konferencja:** Sztuka stroju, strój w sztuce, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Klub Kostiumologii i Tkaniny Artystycznej przy Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuk oraz Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, 15-16.01.2015 r., Muzeum Azji i Pacyfiku.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 10(25), październik 2014 r.

- **Konferencja:** India: Art, Cultural Heritage & Polish-Indian Artistic Relations. The conference organized on the 60th anniversary of establishing diplomatic relations between Poland and India, October 9–10, 2014. Center of Contemporary Art, Torun
- **Zebranie Naukowe**, siedziba PISnSS, Warszawa, 27.10.2014 r. Połączone z promocją książki dr Dominika Ziarkowskiego (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; PISnSS), *Zamki na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Problemy konserwacji i udostępniania dla turystyki*
- **Zebranie Naukowe Oddziału Toruńskiego**, 28.10.2014 r. Wykład prof. dr hab. Mirosława Majewskiego (em. profesora New York Institute of Technology, Abu Dhabi), *Connections. O związkach geometrii ze sztuką i architekturą.*
- **Konferencja:** 2nd Conference of Islamic Art: Polish-Lithuanian Commonwealth – Ottoman Empire: Art & Architecture – Religions – Societies
- **Sprawozdanie z konferencji:** III Jornadas Latinoamericanas: Espiritualidad de América Latina
- **Sprawozdanie z konferencja:** 2nd Polish-Indian Conference: Art And Culture of India and the Polish - Indian Artistic Relations.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 11(26), listopad 2014 r.

- **Jubileuszowa Konferencja** z okazji 15-lecia działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata i jego poprzedników: Stowarzyszenia Sztuki Nowoczesnej w Toruniu (2000-2011) i Polskiego Stowarzyszenia Sztuki Orientu (2006-2011), 28.03.2015 r.
- **Posiedzenie Komitetu ds. Konferencji** *Teatry Azji Wschodniej: tradycje – inspiracje – konteksty europejskie / Theatres of East Asia: traditions – inspirations – European contexts*, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 20.11.2014 r.
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1944–1970**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 22.11.2014 r. Wykład dr Ewy Toniał (PISnŚŚ), *Artyści polscy między ekonomią a sztuką w okresie Odwilży, albo jak pisać o przeszłości*
- **Ogólnopolskie Seminarium Teorii i Historii Scenografii**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 29.11.2014 r. Wykład dr Dominiki Łarionow (Uniwersytet Łódzki; PISnŚŚ), *Tadeusz Kantor i jego trzy Balladyny*.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 12(27), grudzień 2014 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Toruńskiego**, 9.12.2014 r. Wykład Mirosławy Wojtczak (UMK; PISnŚŚ) *Spojrzenie uzbrojonym okiem konserwatora na dzieła sztuki Dalekiego Wschodu*
- **Spotkanie Świąteczne** Oddziału Warszawskiego, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 19.12.2014 r.

ROCZNIK 2015

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 1(28), styczeń 2015 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1945-1970**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 10.01.2015 r. Wykład Michała Bolki (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) *Malarstwo nowej figuracji środowiska warszawskiego 1965-1975*
- **II Konferencja Studiów nad Strojem** *Sztuka stroju, strój w sztuce / Art of costume, costume in art*, Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, 15-16.01.2015 r.
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 24.01.2015 r. Wykład Moniki Kozień (Muzeum Historii Fotografii w Krakowie), *Zawirowania pustki. Rozważania nad wzajemnymi wpływami obrazowania zachodniego i wschodniego na przykładzie dziewiętnastowiecznego japońskiego albumu fotograficznego ze zbiorów Muzeum Historii Fotografii w Krakowie*
- **Ogólnopolskie Seminarium Teorii i Historii Scenografii**, siedziba PISnŚŚ, Warszawa, 31.01.2015 r. Wykład Karoliny Czerskiej (Uniwersytet Jagielloński), *O scenografii do „Szewców” Tadeusza Kantora w Theatre 71*

- **Sprawozdanie:** The Second International Conference of Polish and Chinese Art: China-Poland, Art and Cultural Heritage, 5-6.12.2014 r. w Tajnanie na Tajwanie.
- **Program II konferencji Studiów nad Strojem**, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Klub Kostiumologii i Tkaniny Artystycznej przy Oddziale Warszawskim SHS, Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie „Sztuka stroju, strój w sztuce”. Muzeum Azji i Pacyfiku Warszawa, 15-16.01.2015 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2(29), luty 2015 r.

- **Walne Zebranie** Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, 28.02.2015 r.
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki 1945-1970**, siedziba PISnSS, Warszawa, 14.02.2015 r. Wykład dr Aleksandry Sumorok (Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi; PISnSS), *Wkraczając w socrealizm. Wokół problematyki polskiego wnętrza lat 1949-1956*
- **Sprawozdanie:** II Konferencja Studiów nad Strojem *Sztuka stroju, strój w sztuce / Art of costume, costume in art*
- **Konferencja:** *Snuć nić jak opowieść. Tkaniny w kulturach świata / To reel a thread like a tale. Fabric in cultures of the Word*, Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej UMK, 9-30.05.2015
- **Konferencja:** Textiles of the Silk Road. Design and decorative techniques from Far East to Europe. Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”, 11-13.09.2015 r.
- **Konferencja:** VI Konferencja Sztuki Nowoczesnej Paris et les artistes polonais 1945-1989, Centrum Sztuki Współczesnej. Toruń, 7-9.10.2015 r.
- **Konferencja:** East Asian theatres: traditions – inspirations – European / Polish contexts, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha”, Kraków, 20-22.10.2015 r.
- **Konferencja:** *Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych 1945-1981. W 70-lecie powrotu do Polski*, Muzeum Architektury i Muzeum Narodowe, Wrocław, 16-18.11.2015 r.
- **Konferencja:** Afrykańska tradycja – afrykańska nowoczesność, Uniwersytet Łódzki - Katedra Historii Sztuki, 19-20.11.2015 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 3(30), marzec 2015 r.

- **Konferencja Jubileuszowa** z okazji 15-lecia działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata i jego poprzedników: Stowarzyszenia Sztuki Nowoczesnej (2000-1011) oraz Polskiego Stowarzyszenia Sztuki Orientu (2006-2011) w Pawilonie Wystawowych SARP, ul. Foksal 2, 28.03.2015 r.
- **Spotkanie naukowe**, Wydział Sztuk Pięknych, 11.03.2015 r. Wykład Małgorzaty Baka-Theis (Uniwersytet Mikołaja Kopernika PISnSS), *Współczesna sztuka afrykańska - zjawiska, kolekcje, rynek sztuki*

- **Sprawozdanie** Polskiego Instytutu Badań nad Sztuką Świata za 2014 rok
- **Konferencja:** *Bursa i Kraków: historia i kultura artystyczna Imperium Osmańskiego i Królestwa Polskiego w XV- XVI w. / Conference Bursa and Krakow: history and artistic culture of the Ottoman Empire and Kingdom of Poland in 15th-16th century.* Bursa & Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, 21-23.05.2014 r.
- **Publikacje** Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 4(31), kwiecień 2015 r.

- **Sprawozdanie z Konferencji Jubileuszowej:** 15-lecie działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, 28.03.2015 r.
- **Zebranie naukowe**, siedziba PISnSS, Warszawa, 10.04.2015 r. Wykład Aleksandry Kajdańskiej, *Polonezy, anglezy czy menuety - tańce w osiemnastowiecznym Gdańsku czyli czy taniec może być przedmiotem badań*
- **Prezentację książki** *Art and Shamanhood*, Warszawa, 17.04.2018 r.
- **Seminarium Sztuki Rosji i Europy Wschodniej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 18.04.2015 r. Wykład Grażyny Bobilewicz (Instytut Słowianoznawstwa PAN; PISnSS), *Ornamentyzm we współczesnym malarstwie rosyjskim.*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 4a - uzupełnienie (31a) kwiecień 2015 r.

- **Seminarium Sztuki 1945-1970**, siedziba PISnSS, Warszawa, 25.04.2015 r. Wykład Ewy Opalki (Uniwersytet Jagielloński) *Całkowite wyeliminowanie rzeźby. Konceptualizacje przestrzeni a materialność w pracach Wandy Czelkowskiej*
- **Publikacja:** *Sztuka Europy Wschodniej • Искусство Восточной Европы • Art of the East Europe*, tom IV, Henryk Siemiradzki i akademizm. Malarstwo – rzeźba – krytyka artystyczna.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 5(32), maj 2015 r.

- **Seminarium Sztuki Żydowskiej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 16.05.2015 r. Jana Słoniewskiego (PISnSS) *Wątki mistyki żydowskiej w twórczości Anselma Kiefera*
- **Konferencja:** *Snuć nić jak opowieść. Tkaniny w kulturach świata / To reel a thread like a tale. Fabric in cultures of the world*, Toruń, 29-30.05.2015 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 6(33), czerwiec 2015 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Azji**, siedziba PISnSS, Warszawa, 13.06.2015 r. Wykład dr Magdaleny Furmanik-Kowalskiej (PISnSS), *Sztuka z Azji Wschodniej na targach w Hong Kongu - relacja z udziału w tegorocznym Art Basel i Art Central*
- **Konferencja:** VI Konferencja Sztuki Nowoczesnej 2 Toruniu: Paryż i artyści polscy Paris et les artistes polonais / Paris and the Polish Artists 1945-1989, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”, Toruń, 7-9.10.2015 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 7-8(34-35), lipiec-sierpień 2015 r.

- **Sprawozdanie:** Konferencja Snuć nie jak opowieść. tkaniny w kulturach świata
- **Sprawozdanie:** Warsztaty „Symmetrica 2015”, Toruń, 18-20.06.2015 r.
- **Sprawozdanie:** Projekt „Oblicza Dialogu”
- **Publikacja:** Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata poparł starania o założenie pisma „Indian Theatre Journal”.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 9(36), wrzesień 2015 r.

- **Spotkanie autorskie** dr Magdaleny Furmanik-Kowalskiej (PISnSS) w związku z wydaniem książki *Uwikłane w kulturę. O twórczości współczesnych artystek japońskich i chińskich*
- **Uzyskane granty i dofinansowania**
- **Nowe publikacje PISnSS**
- **Zaproszenia na konferencje:** Textiles of the Silk Road. Design and decorative techniques from Far East to Europe; Sztuka cerkiewna Rzeczypospolitej i krajów sąsiednich (Eastern Christian art in the Polish-Lithuanian Commonwealth and neighboring countries)

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 10(37), październik 2015 r.

- **Zaproszenia na konferencje:** IV Konferencja sztuki nowoczesnej w Toruniu - Paryż i artyści polscy 1945-1989; East Asian theatres: traditions - inspirations - European / Polish contexts; 70 lat niepodległości Indonezji”

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 11(38), listopad 2015 r.

- **Zaproszenia na konferencje:** Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych 1945-1981, Muzeum Architektury i Muzeum Narodowe

Wrocław, 16-18.11.2015 r.; –; Afrykańska tradycja – afrykańska nowoczesność, Katedra Historii Sztuki UŁ, Łódź, 19-20.11.2015 r.

- **Sprawozdanie z konferencji:** Sztuka cerkiewna Rzeczypospolitej i krajów sąsiednich. Organizatorzy Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, 1-3.10.2015 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Paryż i artyści polscy / Paris et les artistes polonais / Paris and the Polish Artists 1945-1989, 7-9.10.2015 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** East Asian Theatres: Traditions – Inspirations – European / Polish Contexts, 20-22.10.2015 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 12(39), grudzień 2015 r.

- **Informacje o zakończonych konferencjach:** Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych w latach 1945-1981, Muzeum Narodowym oraz Muzeum Architektury w Krakowie, 16-17.11.2015 r.; Afrykańska tradycja - Afrykańska nowoczesność, Katedra Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego, 19-20.11.2015 r.

ROCZNIK 2016

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 1(40), styczeń 2016 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Rosji i Europy Wschodniej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 23.01.2016 r. Wykłady dr hab. Jacka Kwiatkowskiego (UW, PISnSS), *Suprematyzm znany i nieznan*, Kajetana Gizińskiego (UMK), *Teozofia w teorii i twórczości Kandinskiego*
- **Zaproszenia na konferencje:** Art of Armenian Diaspora II - 16-18.10.2016 r. w Gdańsku; Art in Central Europe; I Seminarium Sąddeckie - 20-23.10.2016 r. w Nowym Sączu; Art and religions in pre-Islamic Central Asia - 24-26.10.2016 r. w Krakowie.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2(41), luty 2016 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Żydowskiej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 20.02.2016 r. Wykład dr Renaty Piątkowskiej (Muzeum Historii Żydów Polskich; PISnSS), *Studenci wyznania mojżeszowego warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych (1923 – 1939). Studia – debiuty – kariery*

- **Zaproszenie:** International Conference: Medieval Art in Central Europe Nowy Sącz, „Miasteczko Galicyjskie” („Galician Town”), Lwowska street 226, Poland, October 20-23, 2016.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 3(42), marzec 2016 r.

- **Posiedzenie Rady Naukowej I Walne Zebranie,** Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, 5.03.2016 r.
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Rosji i Europy Wschodniej,** siedziba PISnSS, Warszawa, 19.03.2016 r. Wykład prof. dr hab. Diany Oboleńskiej (Uniwersytet Gdański), *Ezoteryzm w kulturze rosyjskiej na przełomie XIX i XX wieku*
- **Konferencja:** Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych od 1981 roku do współczesności, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego i Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Wrocław, 21-22.11.2016 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 4(43), kwiecień 2016 r.

- **Zebranie Naukowe Oddziału Warszawskiego,** siedziba PISnSS, Warszawa, 21.04.2016 r. Promocją książki dr Doroty Chudzikiej (Qatar Museum, Doha; PISnSS) *Od modernizmu w kierunku ekspresji narodowej tożsamości. Wokół koncepcji sztuki Stanisława Szukalskiego (1893 – 1987)*
- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Nowoczesnej,** siedziba PISnSS, Warszawa, 23.04.2016 r. Wykład dr. Tomasza Ślebody (Narodowy Instytut Dziedzictwa; PISnSS) *Edgar Aleksander Norwerth 1884-1950. Architekt i teoretyk architektury.*

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 5(44), maj 2016 r.

- **Ogólnopolskie Seminarium Sztuki Nowoczesnej,** siedziba PISnSS, Warszawa, 14.05.2016 r. Wykład Dominiki Macios *Leopold Gaszczyk - nieznany fotograf z Aleppo*
- **Sprawozdanie** z sympozjum naukowego Ukraińsko-polskie architektoniczne wizje: spojrzenie poprzez czasy i epoki, Charków 15-16.04.2016 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Art of Armenian Diaspora. Second International Conference, Muzeum Narodowe w Gdańsku, June 16-18, 2016.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 6(45), czerwiec 2016 r.

- **Zaproszenie na konferencję:** 9 Ogólnopolskie Spotkanie Historyków i Konserwatorów Dziel Sztuki Orientu poświęcone pamięci mgr Mirosławie

Wojtczak. Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 23-24.06.2016 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 7-9(46- 48), lipiec-sierpień-wrzesień 2016 r.

- **Zaproszenie na seminarium i konferencje:** Korpus malarstwa Henryka Siemiradzkiego (seminarium polsko-rosyjskie), Warszawa, 21.09.2016 r.; Medieval Art in Central Europe (konferencja międzynarodowa), Nowy Sącz, 20-23.10.2016 r.; Art and Religions in Pre-Islamic Central Asia (konferencja międzynarodowa), Kraków, 24-26.10.2016 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 10-11(49-50), październik-listopad 2016 r.

- **Zaproszenie na seminarium:** Korpus malarstwa Henryka Siemiradzkiego, siedziba PISnSS, Warszawa, 17.11.2016 r.
- **Zaproszenie na seminarium:** Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych od 1981 roku do współczesności, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Muzeum Architektury, Wrocław, 21-22.11.2016 r.
- **Zebranie Naukowe Oddziału Toruńskiego,** Toruń, 8.11.2016 r. Wykład Emilii Ziółkowskiej (UMK; PISnSS), *Kobiety w szkołach architektury dwudziestolecia międzywojennego*
- **Promocja książki** Łukasza Kossowskiego i Małgorzaty Martini, *Wielka fala. Inspiracje sztuką Japonii w polskim malarstwie i grafice*
- **Sprawozdanie z konferencji:** Medieval art in Central Europe, Nowy Sącz, 20-23.10.2016 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Art and religions in pre-islamic Central Asia, Kraków, 24-26.10.2016 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 12 (51) grudzień 2016 r.

- **Seminarium sztuki żydowskiej,** siedziba PISnSS, Warszawa, 3.12.2016 r. Wykład dr Renaty Piątkowskiej (MHŻP; PISnSS), *Józef Sandel i powojenne Żydowskie Towarzystwo Krzewienia Sztuk Pięknych*
- **Sprawozdanie z konferencji:** Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych od 1981 r. do współczesności. Wrocław, 21-22.11.2016 r.
- **Zapowiedź VII Konferencji sztuki nowoczesnej w Toruniu:** Formiści - bunt - Jung Idysz. W stulecie polskiej awangardy artystycznej, 7-9. 11.2017 r.

ROCZNIK 2017

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 1(52), styczeń 2017 r.

- **Zaproszenie na seminarium:** siedziba PISnSS, Warszawa, 19.01.2017 r. Wykład dr Agnieszki Kuczyńskiej (UMCS; PISnSS), *„Jawnogrzesznica” Henryka Siemiradzkiego i przedstawienia Chrystusa w malarstwie pieredwiżników w kontekście recepcji „La vie de Jésus” Ernesta Renana*
- **Promocja książki:** prof. Jana Wiktora Sienkiewicza (UMK; PISnSS) *Artyści Andersa. Continuità e Rovita*, Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, 24.01.2017 r.
- **Relacja z wystawy:** Polish artists in Canada, Montreal, Galerie D’Arts Contemporains, 1-30.12.2016 r.
- **Punktacja czasopism PISnSS.**

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2(53), luty 2017 r.

- **Promocja publikacji o sztuce żydowskiej** wydanych przez PISnSS, Księgarnia Artystyczna Zachęty, Warszawa, 17.02.2018 r.
- **Sprawozdanie z wyjazdu do Moskwy** przedstawicieli PISnSS, 30.01–8.02.2017 r.
- **Wystawa** Bracia Hirszenbergowie – w poszukiwaniu ziemi obiecanej pod honorowym patronatem Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata nominowana do nagrody Energia Kultury 2016.
- **Informacja o wystawie** Wacława Szpakowskiego, *Grounding Vision: Wacław Szpakowski*, otwarcie 18.01.2017 roku w Miguel Abreu Gallery w Nowym Jorku.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 3(54), marzec 2017 r.

- **Informacja o konferencji:** W kręgu „Quo Vadis”, podsumowującej obchody Roku Henryka Sienkiewicza na Uniwersytecie Warszawskim. Blok tematyczny „Twórczość Henryka Siemiradzkiego w świetle najnowszych badań”.
- **Zaproszenie na konferencję** organizowaną wspólnie z „Zachętą” – Narodową Galerią Sztuki: Wokół życia i twórczości Abrahama Ostrzegi w Sali Multimedialnej „Zachęty”, 2.03.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Art of Armenian Diaspora, Second International Conference, UKSW, March 30-31, 2017.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 4(55), kwiecień 2017 r.

- **Sprawozdanie z konferencji:** Wokół życia i twórczości Abrahama Ostrzeżi
- **Zaproszenie na III Konferencję Studiów nad Stojem:** Co (nie) przystoi mężczyźnie, PISnSS, Muzeum Azji i Pacyfiku i Klub Kostiumologii i Tkaniny Artystycznej przy Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuki, 3-4.04.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Architektura kultur lokalnych pogranicza. Sacrum – profanum – sacrum. Konwersje i rekonwersje architektury i sztuki sakralnej XX – XXI w., Warszawa – Białystok – Supraśl, 21-23.04.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Co znajduje się w obrazach Henryka Siemiradzkiego? Konferencja Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, Muzeum Narodowe w Warszawie, 21-22.04.2017 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 5(56), maj 2017 r.

- **Informacja o Walnym Zebraniu Wyborczym Zarządu Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata oraz Komisji Rewizyjnej,** Muzeum Azji i Pacyfiku, 13.05.2018 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Art of Armenian Diaspora, UKSW, 30-31.03.2018 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Architektura Kultur Lokalnych Pogranicza. Sacrum-profanum-sacrum, Warszawa, Białystok, Supraśl, 21-23.04.2018 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Co znajduje się na obrazach Henryka Siemiradzkiego?, Muzeum Narodowe, Warszawa, 21-22.04.2018 r.
- **Omówienie wystawy** Bracia Hirszenbergowie – w poszukiwaniu ziemi obiecanej, (pod patronatem Instytutu), otwarcie 30.03.2018 r., Żydowski Instytut Historyczny, Warszawa.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 6(57), czerwiec 2017 r.

- **Informacje o wynikach Walnego Zebrania Wyborczego** Zarządu Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata, Przewodniczącego i sekretarza Rady Naukowej, pełnomocnika Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Zarządu Oddziału Warszawskiego na lata 2017-2020, 13 maja 2017 r.
- **Zaproszenie na Festiwal Sztuki na Foksal,** 11.06.2017 r.
- **Prezentacja publikacji** Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata poświęconych sztuce i kulturze Japonii oraz związkowi polsko-japońskiemu, Wydziale Informacji i Kultury Ambasady, 19.30.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Polacy w Ameryce. Polsko-amerykańska konferencja naukowa z okazji 50-lecia Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce i Stowarzyszenie W.A.R.K.A. przy współpracy z

Uniwersytetem Technologiczno-Humanistycznym im. Kazimierza Pułaskiego,
27-28.06.2017 r.

**KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ
ŚWIATA nr 7-8(58-59), lipiec-sierpień 2017 r.**

- **Informacje o wynikach wyborów** Zarządu Oddziału Gdańskiego i Krakowskiego
- **Relacja z promocji książki** prof. Jana Wiktora Sienkiewicza, *Artyści Andersa. Continuità e novità*
- **Relacja z odczytu** dr Marii Nitki i Jakuba Zarzyckiego w stacji naukowej PAN w Rzymie: *Siemiradzki a roma alla luce delle nuove ricerche in corso*. Storia e Storia dell'Arte in Roma, 13.06.2017 r.
- **Prezentacja dorobku PISnSS** w zakresie sztuki japońskiej i polsko-japońskich kontaktów artystycznych w ambasadzie Japonii
- **Seminarium poświęcone twórczości Henryka Siemiradzkiego**, siedziba PISnSS, Warszawa, 22.06.2017 r.
- **Sprawozdanie z konferencji naukowej:** Polacy w Ameryce, Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce, 26-27.06.2017 r.
- **Relacja z wystawy:** Art out of the Bloodlands: A Century of Polish Artist in Britain, Ben Uri Gallery & Museum, 27.06.2017 r.
- **Zaproszenie** na Pierwszą Ogólnopolską Konferencję Naukową **Niepełnosprawni i sztuka**, Muzeum Miasta Łodzi, 26-27.10.2017 r.

**KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ
ŚWIATA nr 9(60), wrzesień 2017 r.**

- **Zaproszenie na VII Konferencję Sztuki Nowoczesnej w Toruniu:** Formiści – Bunt / Zdrój – Jung Idysz. W stulecie polskiej awangardy, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”, 7-8.11.2017 r.
- **Zaproszenie na festiwal:** 5th International Festival of Anthropology of Dance / V Międzynarodowy Festiwal Antropologii Tańca, Warszawa, 18-22.09.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** 1st International Conference: Pop-reality: Japan through the eyes of Japanese, Japan through the eyes of the world, Instytut Bliskiego i Dalekiego Wschodu Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 16-17.10.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Niepełnosprawni i sztuka, Muzeum Miasta Łodzi, 26-27.10.2017 r.
- **Zaproszenie na seminarium:** II naukowe spotkanie poświęcone polskim badaniom sztuki naskalnej, Sztuka naskalna: dziedzictwo przeszłości, Instytut Archeologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 23-24.11.2017 r.
- **Relacja z wystawy:** Art Out of the Bloodlands : A Century of Polish Artists in Britain, Ben Uri Gallery & Museum, London, 28.6.2017-17.9.2017 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** World Congress of Jewish Studies, Jerozolima, 6-10.08.2017 r.

- **Sprawozdanie z konferencji:** International Conference on Japanese Cultural Studies Outside of Japan – Its Current Status And Future Perspectives, 12th–14th July 2017, Norwich.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 10(61), październik 2017 r.

- **Zaproszenie na wykład:** Karolina Zychowicz (Narodowa Galeria Sztuki „Zachęta”; PISnSS), *Gizela Szancerowa - zapomniana animatorka polskiego życia artystycznego*, siedziba PISnSS, 5.10.2017 r.
- **Seminarium sztuki Europy Wschodniej**, siedziba PISnSS, Warszawa, 28.10.2017 r., Sztuka rosyjskiej i radzieckiej awangardy
- **Informacja o wystawie:** prof. Joanna Stasiak, *Dimension of Space – Landscapes of Silk* w Setouchi City Museum of Art w Ushimado koło Okayamy, otwarcie 24.09.2017 r.
- **Informacja o warsztacie:** *Russian Art. On the Rise* zorganizowanym przez The Russian Art and Culture Group w Berlinie, 21-22.09.2017 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Polacy i diaspora polska w Ameryce Północnej, Muzeum Emigracji, 21-22.09.2017 r.
- **Publikacje:** Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata rozpoczyna nową serię wydawniczą, zatytułowaną „Technologia – Sztuka – Konserwacja”.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 11(62), listopad 2017 r.

- **Informacja o wyniku oceny parametrycznej PISnSS** i otrzymaniu kategorii naukowej
- **Zaproszenie na VII Konferencję Sztuki Nowoczesnej w Toruniu:** *Formiści – Bunt/Zdrój – Jung Idysz. W stulecie polskiej awangardy*, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”, 7-9.11.2017 r.
- **Zaproszenie na seminarium:** III naukowe spotkanie poświęcone polskim badaniom sztuki naskalnej: *Sztuka naskalna: dziedzictwo przeszłości*, Instytut Archeologii, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 23-24.11.2017 r.
- **Zaproszenie na konferencję:** Henryk Siemiradzki jakiego nie znamy, Muzeum Narodowe w Krakowie i Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Kraków, 12-13.04.2018 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** 10th Annual Conference Chinese art outside the art space, Birmingham City University, 12-13.10.2017 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Napoli, Museo e Real Bosco di Capodimonte in un contesto mondiale poświęconej historii oraz kolekcjom przechowywanym w Museo di Capodimonte (Neapol), 12-14.10.2017 r.

- **Sprawozdanie z konferencji:** Pop-Reality: Japan Through the Eyes of Japanese, Japanthrough the Eyes of the World, Uniwersytet Jagielloński, 16-17.10.2017 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Życie artystyczne prowincji środkowoeuropejskiej w drugiej połowie XIX i początkach XX wieku: przemiany, formy i funkcje, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Kaliszu oraz Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 19-20.10.2017 r.
- **Sprawozdanie z konferencji:** Niepełnosprawni i sztuka, Katedra Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego we współpracy z Katedrą Filologii Hiszpańskiej UŁ oraz Muzeum Miasta Łodzi, 25-26.10.2017 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 12(63), grudzień 2017 r.

- **Informacja o ocenie parametrycznej Instytutu**
- **Spotkanie promocyjne** syntezy sztuki polskiej, wydanej w języku chińskim przygotowanej przez Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata i Instytut Adama Mickiewicza, Państwowa Galeria Sztuki „Zachęta”, 18.12.2017 r.
- **Zarząd Oddziału Krakowskiego zaprasza na spotkanie**, 11.12.2017 r. w Galerii Europa - Daleki Wschód przy Muzeum Manggha. Prezentacja artystki i performerki Diany Dyjak Montes de Oca *Trochę o sztuce Nowej Gwinei*
- **Projekt:** Digitisation and Preservation of the Manuscript Collection at the Monastery of St Saviour in Old Jerusalem
- **Omówienie książki:** Sergey R. Kravtsov, Vladimir Levin, *Synagogues in Ukraine: Volhynia*, Jerusalem 2017
- **Nagroda specjalna** w II edycji konkursu Lumen 2017
- **Sprawozdanie z konferencji:** Formiści – Bunt/Zdrój – Jung Idysz. W stulecie polskiej awangardy. Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 7-9.11.2017 r.
- **Akademia Sztuki:** Przeszłość i współczesność
- **III naukowe spotkanie** SZTUKA NASKALNA: DZIEDZICTWO PRZESZŁOŚCI.
- **Projekt** stworzenia słownika artystów polskich na obczyźnie
- **Zaproszenie do udziału w konferencji:** Henryk Siemiradzki jakiego nie znamy, Muzeum Narodowe w Krakowie i Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Kraków, 12-13.04.2018 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA NR 1 (64) STYCZEŃ 2018 ROKU

- Informacja o zmianie tytułu „Komunikatu” na „Sztuka i Krytyka”
- **Zaproszenie na wykład** Ewy Sułek (PISnSS), *Sztuka ukraińska czasu wojny 2013-2017 (Wybrane zagadnienia)*, siedziba PISnSS, Warszawa, 11.01.2018 r.
- **Zaproszenie na wykład** prof. dr hab. Marzeny Czerniak-Drożdżowicz (Zakład Języków i Kultur Indii i Azji Południowej UJ; PISnSS) oraz dr Grzegorza Firsta (Wydział Archeologii UJ; PISnSS) pod wspólnym tytułem: *Od idei do wizerunku. Obrazy bóstw na dawnym Wschodzie (od Egiptu po Indie)*, Kraków, 15.01.2018 r.
- **Zaproszenie na wystawę:** Henryk Siemiradzki i kolonia rosyjskich artystów w Rzymie. Wystawa w Państwowym Muzeum Rosyjskim w Petersburgu (do 2.04.2018 r.)
- **Zaproszenie na wystawę:** Modigliani, Soutine i inne legendy Montparnasse. Wystawa w Muzeum Fabergé w Petersburgu (do 25.04.2018).
- **Zaproszenie na konferencję:** Henryk Siemiradzki jakiego nie znamy, Muzeum Narodowe w Krakowie, 12-13.04.2018 r.

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA nr 2(65), luty 2018 r.

- **Zaproszenie na wykład** dr Macieja Gugały (członka PISnSS), *Rekonstrukcja czy reinterpretacja? O eksperymentach konserwatorskich Balthusa i eksperymentach optycznych Davida Hockneya*, siedziba PISnSS, 15.02.2018 r.
- **Publikacja:** Dorota Kamińska-Jones, *Kobieta, sztuka i kolonizacja. Wizerunki kobiet w strefie kontaktu indyjsko-brytyjskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2017, s. 618,
- **Zaproszenie na konferencję:** Henryk Siemiradzki jakiego nie znamy, Muzeum Narodowe w Krakowie, 12-13.04.2018 r.
- **Zaproszenie na konferencję** organizowaną przez Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego, *Tropami zdrady / On the Trail of Betrayal*, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Uniwersytet Łódzki, 11-13.06.2018 r.

SZTUKA I KRYTYKA / ART AND CRITICISM
KOMUNIKAT ZARZĄDU
POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

MARZEC-GRUDZIEŃ 2018

Bibliografia problemowa w ujęciu chronologicznym

DZIAŁALNOŚĆ PISnSŚ

- Sprawozdanie z działalności Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata za rok 2017 [nr 3(66), marzec 2018 r.]
- Sprawozdanie z działalności Polskiej Misji Artystyczno-Naukowej w Japonii za rok 2017 [nr 3(66), marzec 2018 r.]
- Walne Zebranie PISnSŚ w dniu 12.05.2018 r. [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Sprawozdanie z Walnego Zebrania PISnSŚ z 12 maja 2018 roku [nr 6(69), czerwiec 2018 r.]
- Beata Biedrońska-Słota: Oddział Krakowski Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata i działalność Instytutu w Krakowie [nr 7-8(70-71), lipiec-sierpień 2018 r.]
- Sprawozdania z konferencji i zebrań [nr 10(73), październik 2018 r.]
- Projekt Digitisation of the Manuscripts and Documents at the Biblioteca Generale di Terra Santa and the Franciscan Archives in Old Jerusalem: Second Step (Jacek Tomaszewski) [nr 12(75), grudzień 2018 r.]
- Prof. Grażyna Bobilewicz - członkiem zwyczajnym Warszawskiego Towarzystwa Naukowego [nr 12(75), grudzień 2018 r.]

ARTYKUŁY

- Maciej Gugąła: *Rekonstrukcja czy reinterpretacja? O eksperymentach optycznych Davida Hockneya i eksperymentach konserwatorskich Balthusa* [nr 4(67), kwiecień 2018 r.]
- Karolina Zychowicz: *Gizela Szancerowa – zapomniana (?) animatorka polskiego życia artystycznego* [nr 4(67), kwiecień 2018 r.]
- Krzysztof Szatkowski, *Zagraniczne wystawy artystów sztuki krytycznej w okresie 1990–2002* [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Ewa Sułek, *Nadchodząca rewolucja - proces czy proroctwo? O narracjach kuratorskich wystaw sztuki ukraińskiej w roku 2014* [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Lejla Chasjanowa: „...sztuka w ostatnich czasach poważnie upadła”. Henryk Siemiradzki i Siergiej Diagilew [nr 6(69), czerwiec 2018 r.]
- Agata Knapik: *Architektoniczno-urbanistyczna działalność radykalnej grupy UFO z Florencji jako transpozycja semiologicznych teorii Umberta Eco* [nr 6(69), czerwiec 2018 r.]
- Grzegorz First: *Wizerunki bóstw demonów na starożytnym Bliskim Wschodzie* [nr 7-8(70-71), lipiec-sierpień 2018 r.]
- Marzenna Czerniak-Drożdżowicz: *Od idei do wizerunku – Indie* [nr 7-8(70-71), lipiec-sierpień 2018 r.]

- Beata Biedrońska-Słota: *Polski ubiór narodowy jako wyraz tradycji oraz niezależności politycznej i kulturalnej* [nr 7-8(70-71), lipiec-sierpień 2018 r.]
- Bogna Łakomska: *Spotkanie dostojników w Lintong – chiński obraz malowany na szkłe ze zbiorów Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie* [nr 9(72), wrzesień 2018 r.]
- Anna Dzierżyc-Horniak: *Słowo jako obraz i rzecz w przestrzeni galerii. Konceptualne gry z tekstem na przykładzie wybranych realizacji w Galerii Foksal* [nr 9(72), wrzesień 2018 r.]
- Eva Kaminski, *Ochrona dóbr kultury materialnej we współczesnej Japonii – rewitalizacja ceramiki Echizen jako studium przypadku* [nr 10(73), październik 2018 r.]
- Aleksandra Görlich, *Dwuwymiarowa przestrzeń publiczna: jak przenoszono dramat Kanadehon chūshingura ze sceny teatru kabuki do XIX-wiecznego drzeworytu* [nr 10(73), październik 2018 r.]
- Agnieszka Kluczeńska-Wójcik, *Bibeloterzy, kolekcjonerzy, esteci... XVIII wiek sto lat później* [nr 11(74), listopada 2018 r.]
- Filip Pręgowski, *Figuracje zmontowane. O malarstwie Davida Salle'a* [nr 11(74), listopada 2018 r.]
- Witold Dobrowolski, *Programowe treści w „Sądzie Parysa” Henryka Siemiradzkiego* [nr 12(75), grudzień 2018 r.]

BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA PUBLIKACJI PISNŚ

- Publikacje Instytutu o sztuce Chin i Korei (opr. Bogna Łakomska) [nr 3, 4 (66, 67), marzec, kwiecień 2018 r.]
- Publikacje Instytutu o polskich artystach w koloniach artystycznych zagranicą i na emigracji (opr. Jerzy Malinowski) [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Publikacje o sztuce japońskiej (opr. Jerzy Malinowski) [nr 6(69), czerwiec 2018 r.]
- Publikacje Instytutu w 2017 roku (opr. Jerzy Malinowski) [nr 7-8(70-71), lipiec-sierpień 2018 r.]
- Bibliografia „Komunikatów Zarządu Polskiego Instytutu nad Sztuką Świata” (od października 2012 do lutego 2018) – red. Jerzy Malinowski [nr 12(75), grudzień 2018 r.]
- Bibliografia „Sztuki i Krytyki. Komunikaty Zarządu Polskiego Instytutu Studiów Nad Sztuką Świata” (od marca 2018) – red. Jerzy Malinowski, Grażyna Raj i Marcin Teodorczyk [nr 12(75), grudzień 2018 r.]

KONFERENCJE

- Sprawozdanie z konferencji: The Henryk Siemiradzki that we do not know [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Zaproszenie na konferencję: Henryk Siemiradzki i międzynarodowe środowisko artystyczne w Rzymie / Henryk Siemiradzki and the international artistic milieu in Rome [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Zaproszenie na konferencję: Henryk Siemiradzki and the international artistic milieu in Rome (Rzym 8-9. 11. 2018) [nr 11(74), listopada 2018 r.]

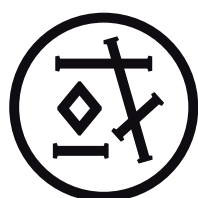
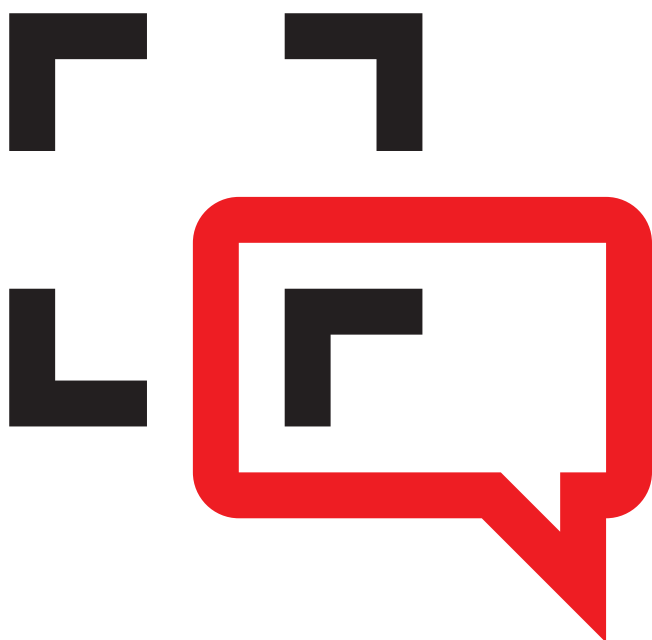
- Sprawozdanie z konferencji: Henryk Siemiradzki and the International Artistic Milieu in Rome (Maria Nitka) [nr 12(75), grudzień 2018 r.]

KSIAŻKI

- Prezentacja albumu Jana Wiktora Sienkiewicza *Artyści Andersa. Uratowani z niehumanitarnej ziemi* w Wielkiej Brytanii w Londynie [nr 3(66), marzec 2018 r.]
- Zaproszenie do tomu *Polsko-rosyjskie związki w architekturze i urbanistyce w XIX i XX wieku: polscy architekci w Rosji – rosyjscy architekci w Polsce / Польско-российские связи в архитектуре и градостроительстве в XIX-XX вв: архитекторы-поляки в России и русские архитекторы в Польше* [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Rocznik „Dagerotyp. Studia z historii i teorii fotografii” [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Nowe publikacje Instytutu [nr 9(72), wrzesień 2018 r.]
- Nowe publikacje Instytutu [nr 10(73), październik 2018 r.]
- Nowe publikacje Instytutu [nr 11(74), listopada 2018 r.]
- Prezentacja nowego numeru pisma „Dagerotyp. Studia Z Historii I Teorii Fotografii” (Weronika Kobylińska-Bunsch) [nr 12(75), grudzień 2018 r.]
- Nowe publikacje Instytutu [nr 12(75), grudzień 2018 r.]

WYDARZENIA

- Odznaczenie Katarzyny Maleszko (prezesa Oddziału Warszawskiego i kustosa Muzeum Narodowego w Warszawie) Orderem Wschodzącego Słońca, Złote i Srebrne Promienie przez Rząd Japonii [nr 3(66), marzec 2018 r.]
- Jana Švantnerová, Wystawa *Leopold Horovitz Lost – Found* we Wschodniosłowackim Muzeum w Koszycach [nr 3(66), marzec 2018 r.]
- Cykl wykładów Sztuka Świata w Muzeum Śląskim [nr 5(68), maj 2018 r.]
- Grzegorz First: Berner Altorientalisches Forum III [nr 7-8(70-71), lipiec-sierpień 2018 r.]
- 175. urodziny Henryka Siemiradzkiego [nr 10(73), październik 2018 r.]
- Obchody 175. urodzin Henryka Siemiradzkiego [nr 11(74), listopada 2018 r.]
- Zaproszenie na prezentację pierwszego numeru pisma DAGEROTYP. Studia z historii i teorii fotografii Spotkania w sprawie jubileuszu 100-lecia stosunków dyplomatycznych Polski i Japonii [nr 11(74), listopada 2018 r.]

**POLSKI
INSTYTUT
STUDIÓW
NAD SZTUKĄ
ŚWIATA**